

Kontët Shqiptar Dukagjini në Kopër: Kështjellar të Kështjellës Shën Socerb

**Albanski grofje Ducagini v Kopru: kaštelani gradu sv. Socerba
*I Conti albanesi Ducagini a Capodistria: Castellani di San Servolo***

DOCAÏNÏ

*Kulturno društvo
Albancev slovenske Istre*

*Associazione Culturale
Albanese dell'Istria slovena*

Shoqata kulturore e Shqiptarëve të Istrës Silovene

Kontët Shqiptar Dukagjini në Kopër: Kështjellar të Kështjellës Shën Socerb
Albanski grofje Ducagini v Kopru: kaštelani gradu sv. Socerba
I Conti albanesi Ducagini a Capodistria: Castellani di San Servolo

Botues / Izdajatelj / Editore:

Kulturno društvo Albancev slovenske Istre »Iliria« Koper
Shoqata kulturore e shqiptarëve të Istrias sllovene »Iliria« Koper

Për botuesin / Za izdajatelja / Per l'editore: Hestet Ahmeti

Vendi dhe data e botimit / Kraj in datum izdaje / Luogo e data dell'edizione: Koper, 2017

Edicioni i dytë i zgjeruar / 2. dopolnjena izdaja / 2a edizione ampliata

Redaktor / Urednik / Redattore: mag. Peter Štoka

Autorët / Avtorji / Autori: mag. Peter Štoka, dr. Edmond Malaj, dr. Salvator Žitko, Paulo Muner

Përkthime / Prevodi / Traduzioni:

Alma Bejtullahu (ALB), mag. Peter Štoka (ITA - SLO), dr. Edmond Malaj (ITA),
Daniela Milotti-Bertoni (ITA), dr. Gregor Pobežin (LAT), Vera Haliti (ALB), Ganimet Shala (ALB), Gëzim Muçolli (ALB)

Lektorimi / Lektoriranje / Revisione linguistica:

Alma Bejtullahu (ALB), dr. Salvator Žitko (SLO), mag. Peter Štoka (ITA)

Shtypi / Tisk / Stampa: Luglioprint - Trieste

Tirazhi / Naklada / Tiratura: 300 kopje / izvodov / copie

Të drejtat autoriale / Nosilec avtorskih pravic / Detentore dei diritti d'autore:

Kulturno društvo Albancev slovenske Istre »Iliria« Koper
Shoqata kulturore e shqiptarëve të Istrias sllovene »Iliria« Koper

Falënderim / Zahvale / Ringraziamenti:

Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper - Biblioteca centrale Srečko Vilhar Capodistria,
Pokrajinski arhiv Koper - Archivio regionale Capodistria, Škofjjski arhiv Koper – Archivio diocesano Capodistria

Publikuar me mbështetjen financiare / Izšlo s finančno podporo / Pubblicato col supporto finanziario:

Republika e Kosovës
Ministria e Diasporës

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTÀ DI CAPODISTRIA

*Urimet më të mira
për organizatorët*

*Iskrene çestitke
organizatorjem*

*Complimenti
agli organizzatori*

Nëse e lexon librin e Noel Malcolmit »Agents of Empire«, mëson se shumë shekuj më parë shqiptarët kanë pasur një prani të madhe në tokat ballkanike dhe më gjerë. Përveç kësaj, ata kanë luajtur një rol jo vetëm në çështjet ushtarake të disa shteteve Evropiano-Perëndimore, por gjithashtu edhe në historinë politike të Perrandorisë Otomane. Po ashtu mëson se shqiptarët kanë qenë të pranishëm në Venedik, në Istria dhe konkretisht në Koper-Kapodistria.

Sipas Malcolmit, fakti që shqiptarët ishin të aftë të kapërcenin ndarjet kulturore dhe politike, përbënte kyçin e dobisë së tyre ndaj punëdhënësve perëndimorë. Ndër të tjera, Malcolm vendos në hartë familjet Bruti, Bruni, etj. dhe nuk merr përsipër se ka bërë gjithçka lidhur me njohjen e tyre. Duke folur për këto familje shqiptare në Istria, sigurisht ai thotë një të vërtetë të pamohueshme. Këtë fakt e kanë sjellë edhe studiues të Bibliotekës Qendrore në Koper që në fillim të vitit 2015, gjë e cila u finalizua përmes simpoziumit të zhvilluar po në Koper në shtator 2015.

Kështu, Kopri theu një heshtje të gjatë, shumë të gjatë rreth familjeve shqiptare në Koper, me aktivitet disashekullor politik, shoqëror, kishtar, kulturor e arkitekturor, etj. Kjo u arrit falë punës së palodhur prej studiuesi të kujdesshëm e të vendosur Peter Štoka në bibliotekën e Koprit dhe sidomos të historianit Salvator Žitkos.

Me ta u bashkua edhe studiuesi nga Tirana dr. Edmond Malaj nga Instituti i Historisë, i cili drejtohet nga profesori Marenglen Verli, i cili ofroi mbështetje të plotë nga ana e tij. Sim-

Noam Malcolm je v knjigi "Agents of Empire" (Agenti cesarstva) opisal dejavnosti številnih Albancev v državnih strukturah v balkanskih deželah in drugod v preteklih stoletjih, ki so odigrali pomembno vlogo tako na vojaškem področju v nekaterih zahodnoevropskih državah kot v politični zgodovini Otomanskega cesarstva. Avtor je osvetlil tudi delovanje Albancev v Benetkah in v Istri, tudi v Kopru. Po njegovem prepričanju so bili Albanci sposobni preseči delitve na kulturnem in političnem področju, zaradi česar so bili iskani pri zahodnih delodajalcih. Nekateri med njimi so bili še posebej uspešni in so izstopali, zlasti plemiški družini Bruti in Bruni. Navkljub temu, da jih je zgodovinsko opisal in geografsko določil, se avtor zaveda, da ni še izčrpal vseh virov za njihovo prepoznavnost.

Navzočnost albanskih družin v Istri je nesporna resničnost. To dejstvo so širši javnosti predstavili tudi raziskovalci Osrednje knjižnice v Kopru na začetku leta 2015 ob obletnici palače Bruti, današnjega sedeža koprške knjižnice in še septembra na simpoziju v Kopru. Tako je Koper, z osvetlitvijo različnih vidikov delovanja albanskih družin na političnem, cerkvenem, kulturnem in arhitekturnem področju, prelomil dolgoletni molk o prisotnosti albanskih družin v tem mestu. Vse to je bilo doseženo zahvaljujoč

Nel libro "Agents of Empire" (Gli agenti dell'Impero) Noam Malcolm ha descritto le attività di numerosi albanesi nelle strutture statali nei paesi dei Balcani e altrove nei secoli passati, i quali hanno svolto un ruolo importante sia in campo militare nei paesi dell'Europa occidentale che nella storia politica dell'Impero Ottomano. L'autore ha anche messo in luce il ruolo degli albanesi a Venezia e in Istria, a Capodistria. A suo parere gli albanesi erano abili nel superare le divisioni culturali e politiche, ecco perchè erano graditi e stimati dai loro datori di lavoro in Occidente. Alcuni di questi hanno avuto una carriera di successo, in particolare le nobili famiglie dei conti Bruti e Bruni a Capodistria. Nonostante l'autore sia riuscito a porre queste famiglie in un contesto storico-geografico definito, ammette di non aver esaurito tutte le fonti per il loro riconoscimento.

La presenza delle famiglie albanesi in Istria è un dato di fatto. Questa realtà è stata presentata al pubblico dai ricercatori della Biblioteca centrale di Capodistria agli inizi del 2015, per i 300 anni dell'ubicazione di palazzo Bruti, sede odierna della biblioteca e a settembre col convegno sulle famiglie nobili albanesi a Capodistria. Così, Capodistria, illustrando le attività delle famiglie albanesi nel campo ecclesiastico, politico, culturale e urbanistico, ha rotto il lungo silenzio sulla presenza delle famiglie albanesi in questa città. Tutto questo è stato ottenuto grazie al lavoro del grande ricercatore mag. Peter Štoka della Biblioteca di Capodistria e in particolare col contributo dello storico

poziუმit u pėrkrash edhe nga Bashkia Koper dhe kryetari i Bashkisė Boris Popović. Megjithatė, ai simpozium dhe veprimtaritė shoqėruese nė shtatorin e vitit 2015 nuk do tė realizoheshin pa motivimin, pėrkushtimin dhe mbėshetjen e plotė tė bashkėkombėsit shqiptar Heset Ahmeti, i cili ėshtė edhe kryetar i Shoqatės Kulturore Shqiptare »Iliria«, Koper.

Tė njėjtėt autorė sė bashku me Paolo Muner nga Trieste nė 26 nėntor 2016 sjellin pėr tė gjithė ne, njė tjetėr familje tė njohur shqiptare, familjen Dukagjini, e cila gjithashtu ka ushtruar veprimtari e ka jetuar shekuj mė parė nė Koper tė Sllovenisė. Puna e autorėve ėshtė vėrtetė e vyer, qė meriton urimet dhe falėnderimet mė tė larta. Ata kanė ofruar njė shėrbim tė shquar pėr publikun, si nė Slloveni ashtu edhe kudo ku jetojnė shqiptarėt, por edhe mė gjerė.

Kėta autorė dhe veprimtarė kanė gėrmuar dhe kanė gjetur se sa tė lidhur kemi qenė nė tė shkuarėn, madje tė shkuarėn e largėt. Por ekzistojnė edhe shembuj tė tjerė qė na lidhin. Ka evidencė tė bollshme se Sllovenia ka nxjerrė tre albanologė tė shquar ndėr shekuj, Kopitar, Franc Miklošić dhe Rajko Nahtigal. Kontributi i tė tre albanologėve sllovenė dhe tė familjeve shqiptare nė Koper, Bruti, Bruni, Dukagjini, etj, janė shembuj qė flasin vetė. Kėta shembuj na tregojnė se sa afėr kanė qenė popujt shqiptarė dhe sllovenė ndėr shekuj, se sa mirė janė kapėrcyer ndarjet kulturore dypalėshe dhe si ėshtė realizuar bashkėjetesa.

Veprimtari tė tilla tė natyrės studimore, shkencore dhe historike pėr tė shkuarėn dhe lidhjet dypalėshe, ofrojnė mesazh tė qartė pėr tė sotmen dhe tė ardhmen tonė tė pėrbashkėt.

Urimet mė tė mira pėr organizatorėt. Mirėnjohje pėr kontributet e dhėna, kontribute qė do tė kenė vlerė pėr tė sotmen e tė ardhmen e tė dy popujve tanė.

dr. Pėllumb Qazimi

Ambasador i Shqipėrisė nė Slloveni
Lubjanė, 15 nėntor 2016

trdemu delu odličnega in odločnega raziskovalca mag. Petra Štoker iz koprške knjižnice in predvsem s prispevkom zgodovinarja dr. Salvatorja Žitka. Njunemu delu se je pridružil tudi raziskovalec Edmond Malaj z Inštituta za zgodovino, ki ga vodi profesor Maranglen Verli, ki je nudil podporo. Simpozij je podprla Mestna občina Koper in njen župan Boris Popović. Vendar simpozij ne bi dosegel takega uspeha brez spodbude, predanosti in podpore albanskega rojaka Heseta Ahmetija, predsednika albanskega kulturnega društva "Iliria" iz Kopra, ki je spremlajočimi kulturnimi nastopi obogatil ta dogodek. V isti sestavi, tokrat tudi s prispevkom Paola Munerja iz Trsta, bo letos 26. novembra predstavljena še ena znana albanska družina, družina Dukagjini, ki je bila dejavna v Kopru v preteklih stoletjih. Avtorji prispevkov o tej družini si zaslužijo čestitke in zahvalo, saj so s svojim delom naredili veliko za javno prepoznavanje Albancev tako v Sloveniji kot širom po svetu. Odkrili in potrdili so, kako smo bili povezani, čeprav v daljni preteklosti. Obstajajo še drugi primeri, ki nas povezujejo. Izpričano je, da je Slovenija imela tri izjemne albanologe, Jerneja Kopitarja, Franca Miklošiča in Rajka Nahtingala. Prispevki treh slovenskih albanologov in zgodbe albanskih družin v Kopru, Bruti, Bruni, Dukagjini ..., so primeri, ki govorijo sami zase, predvsem pa kažejo, kako blizu sta bila skozi stoletja tudi albanski in slovenski narod in kako dobro sta premagovala kulturne ovire in živela v sožitju. Raziskovalno delo in zgodovinske vezi iz preteklosti nam kažejo tudi skupno sedanost in prihodnost.

Iskrene čestitke organizatorjem, hvaležni smo jim za njihov prispevek, ki je pomemben za sedanost in prihodnost obeh narodov.

dr. Pėllumb Qazimi

veleposlanik Albanije v Sloveniji
Ljubljana, 15. november 2016

dr. Salvator Žitko. Il loro lavoro è stato approfondito pure da dr. Edmond Malaj, ricercatore presso l'Istituto di Storia di Tirana, guidato dal professor Maranglen Verli, che ha appoggiato l'iniziativa. Il convegno è stato organizzato col supporto del Comune città di Capodistria e con la partecipazione attiva del sindaco Boris Popović.

Tuttavia il convegno non avrebbe ottenuto un tale successo senza l'incitativo, la dedizione e il sostegno del connazionale Heset Ahmeti, presidente della società culturale albanese "Iliria" di Capodistria, che ha arricchito questo evento con lo spettacolo culturale. Lo stesso gruppo di ricercatori, questa volta sorretti col contributo di Paolo Muner di Trieste, il 26 novembre di quest'anno presenterà un'altra celebre famiglia albanese, la famiglia dei conti Dukagjini, che è stata presente a Capodistria nei secoli passati. I ricercatori che hanno illustrato questa famiglia meritano i più sentiti complimenti e ringraziamenti, perché coi loro contributi hanno dato maggiore visibilità agli albanesi in Slovenia e nel resto del mondo. Questi hanno scoperto e confermato come come eravamo collegati, anche se in passato remoto. Comunque ci sono altri esempi che ci collegano. È documentato che la Slovenia ha avuto tre albanologi eccezionali, Jernej Kopitar, Franc Miklošič e Rajko Nahtingal. I contributi di questi tre albanologi sloveni e la storia delle famiglie albanesi a Capodistria dei conti Bruti, Bruni, Dukagjini, ecc. ... espressamente evocano la vicinanza nei secoli della nazione albanese e di quella slovena e di come abbiano saputo superare le barriere culturali vivendo in armonia. Il lavoro di ricerca e i legami storici ci accomunano nel presente e nel futuro.

Complimenti agli organizzatori, ai quali siamo grati per il loro contributo, che è importante per il presente e il futuro di entrambi i popoli.

dr. Pėllumb Qazimi

Ambasciatore di Albania in Slovenia
Lubiana, 15 novembre 2016

Iniciativat e diasporës shqiptare në Koprin bregdetar

Pobude diaspore
v primorskem mestu Koper

*Le iniziative della diaspora
nella città costiera
di Capodistria*

Unë jam shumë i lumtur për të vizitën time në qytetin e bukur të Koprit. Vizitat e mija të mëparshme në këtë qytet bregdetar janë të lidhura me iniciativat e shumta për veprimtari kulturore te ndryshem. Kam nderin për të qenë këtu në mesin e miqve sllovene dhe bashkatdhetarët e mi. Në mesin tonë është edhe Ministri i Diasporës miku im z. Valon Murati, i cili është duke bërë një punë të mirë në mbështetjen e diasporës tonë në mbarë botën. Shoqata Kulturore «Iliria» është duke dhënë kontribut të madh në dy drejtime, në njërin anë në ruajtjen dhe zhvillimin e gjuhës, traditave dhe kulturës kombëtare me ndihmën e aktiviteteve të ndryshme, nga ana tjetër krijon ura mes kulturave, të cilat i kanë rrënjët e përbashkëta, por të thyera në rrjedhën historike. E falënderoj Presidentin e Shoqatës z. Hestet Ahmetin dhe kolegët e tij për punën e tyre të palodhur. Shtatë muaj më parë kam pasur nderin për të vizituar bibliotekën qendrore Srečko Vilhar në Koper dhe të jemë mysafir i Z. Peter Shtoka së bashku me ambasadorin z. Qazimi dhe përfaqësuesit e Ministrisë së Diasporës së Kosovës, edhe atëher vizita jonë është organizuar nga z. Ahmeti. Me atë rast e mësuam një histori interesante të një familjeje me emrin «Bruti». Për këtë familje me entuziasëm na spjegoi z. Shtoka. Nga ai kemi dëgjuar për histori e cila është mishërim i fatit dhe fatkeqësisë, sakrificës fesë, nderit dhe humanizmit të njeriut. Historia e fatit të njerëzve që përfshinë

Zelo sem vesel obiska čudovitega Kopro. Moji dosedanji obiski tega primorskega mesta so povezani z dobrimi pobudami, zato mi je v čast biti prav tukaj med slovenskimi prijatelji in mojimi rojaki. Med nami je tudi minister za Diasporo in moj prijatelj g. Valon Murati, ki dobro opravlja delo pri podpiranju naše diaspore po svetu. Kulturno društvo Iliria veliko prispeva zlasti na dveh področjih, po eni strani spodbuja ohranjanje in razvoj jezika, tradicije, kulture ter narodnega spomina s pomočjo različnih dejavnosti, po drugi strani ustvarja mostove med kulturami, ki imata skupne korenine a tudi razbite odnose v toku zgodovine. Zahvaljujem se predsedniku društva g. Hestetu Ahmetiju in njegovim sodelavcem za njihovo neutrudno delo. Pred sedmimi meseci sem imel čast obiskati Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja v Kopru in biti gost g. Petra Štokes skupaj z veleposlanikom Republike Albanije v Sloveniji g. Qazimijem in s predstavniki ministrstva za diasporo Republike Kosovo, tudi takrat je obisk organiziral g. Ahmeti. Tedaj smo spoznali zanimivo zgodbo o družini Bruti, ki jo je navdušeno in preudarno pripovedoval g. Štoka. Prisluhnil

Sono molto felice di visitare la splendida Capodistria. La mia precedente visita di questa città costiera è associata alle buone iniziative, che è il motivo per cui ho l'onore di essere qui tra gli amici sloveni e i miei connazionali. Tra di noi c'è anche il ministro della Diaspora e mio amico, Sig. Valon Murati, che sta facendo un buon lavoro di supporto alla nostra diaspora nel mondo. La Società culturale Iliria agisce largamente su due campi, da un lato, promuove l'uso e la salvaguardia della lingua, delle tradizioni, della cultura e della memoria nazionale attraverso svariate attività, dall'altro crea ponti tra culture con radici comuni ma anche dei rapporti rotti nel corso della storia.

Ringrazio il Presidente dell'Associazione, Sig. Hestet Ahmeti e il suo staff per il loro instancabile lavoro. Sette mesi fa ho avuto l'onore di visitare la Biblioteca centrale Srečko Vilhar a Capodistria e di essere ospite del Sig. Peter Štoka insieme con l'Ambasciatore della Repubblica di Albania in Slovenia, Sig. Qazimi insieme ai rappresentanti del Ministero della Diaspora della Repubblica del Kosovo, anche questa visita organizzata dal Sig. Ahmeti. Allora siamo venuti a conoscenza della storia interessante della famiglia Bruti, che è stata raccontata con entusiasmo e fierezza dal Sig. Štoka. Sentendo questa storia, che è l'incarnazione della felicità e dell'infelicità, del sacrificio e dell'onore della

edhe kombet dhe pothuajse brenda natës njeriun në vendin e tij e shëndron në një të huaj.

Z. Shtoka ju falënderoj shumë për punën tuaj dhe mikpritjen. Ne jemi këtu sot për të marrë pjesë në këtë ngjarje shpirtërore dhe kulturore për nder të familjes Bruti dhe familjeve të tjerë shqiptarë të cilët kanë lënë në Koper dhe zonën përreth një pasuri të denjë për trashëgiminë historike kulturore. Ne jemi këtu për të dëgjuar vazhdimin e historis të posa zbuluar.

Falënderoj Bashkinë e Koper dhe z. Popovic për mbështetjen e aktiviteteve kulturore të diasporës sonë edhe unë dëshiroj të falënderoj edhe artistin tonë, piktorin akademik Gani Llalloshin dhe artistët tanë të tjera, të cilët do të na i pasurojnë ditën me punën e tyre.

z. Nexhmi Rexhepi
Ambasador i Kosovës në Slloveni
Në Koper, 26.9.2016

smo zgodbi, ki je utelešenje sreće in nesreče, požrtvovalnosti vere in časti ter humanizma človeka. Zgodovinska usoda teh ljudi, ki je doletela tudi njihov narod, je tako rekoč, čez noč, človeka naredila tujca na svoji zemlji. G. Štoka hvala vam lepa za vaše delo in gostoljubnost.

Danes smo tukaj, da bi se udeležili duhovnega in kulturnega dogodka v čast družine Bruti in drugih albanških družin, ki so pustili Kopru in širši okolici bogato in dragoceno kulturno zgodovinsko zapuščino. Tukaj smo, da bi še naprej prisluhnili že začeti zgodbi. Zahvaljujem se Mestni občini Koper in njemu županu g. Popoviču za podporo kulturnih dejavnosti naše diaspore, prav tako se zahvaljujem tudi našemu umetniku, akademskemu slikarju Ganiju Llallosiju in drugim umetnikom, ki bodo obogatili dan s svojimi prispevki.

g. Nexhmi Rexhepi
veleposlanik Kosova v Slloveniji
V Koperu, 26.9.2015

religione e dell'umanesimo di questa gente. Destino storico di queste persone, che avevano sofferto come pure la loro nazione, e sono diventate, per così dire, durante la notte, estranee nella loro patria. Sig. Štoka, le sono riconoscente per il vostro lavoro e l'ospitalità offertaci.

Oggi siamo qui per partecipare all'evento spirituale e culturale in onore della famiglia Bruti e delle altre famiglie albanesi che hanno lasciato a Capodistria e nella sua prossimità un patrimonio culturale e storico, ricco e prezioso. Siamo qui per continuare ad ascoltare e imparare la storia che è già iniziata. Ringrazio il Comune Città di Capodistria e il suo sindaco Sig. Popović per il sostenimento delle attività culturali della nostra diaspora, ringrazio pure il nostro artista e pittore accademico Gani Llallosi e tutti coloro che arricchiranno questa giornata coi loro contributi.

sig. Nexhmi Rexhepi
Ambasciatore della Repubblica
del Kosovo in Sllovenia
A Capodistria, 26 settembre 2015

*Bashkjetesa në diverzitet
na pasuronë*

Sobivanje v različnosti
nas bogati

*La convivenza
nella diversità ci arricchisce*

Shtrirja e pallatit Bruti, në afërsi të katedrales së Koprit, është e lidhur ngushtë me peshkopin e fisit shqiptar kontin Augustin Bruti. E vërteta se familja fisnike shqiptare Bruti, e cila erdhi në Koper pas luftës qipriane apo pas betejës së lepatnës, në këtë kohë u afirmua mjaft shpejt, ndërsa kulmin e saj e arriti pikërisht me emërimin e Augustin Brutit si peshkop i Koprit dhe pas vendosjes së në mesin fisnik të Koprit, gjehet tek aftësitë, ambiciet dhe prestigji, por para së gjithash tek ajo se ata kanë jetuar në harmoni me të tjerët.

Dhe ashtu siç ishte dikur për Brutet vlerë multikulturalizmi, respekti, pranimi dhe bashkjetesa në diverzitet, është edhe sot e kësaj dite vlerë për komunën e qytetit të Koprit. Jam i bindur se këtë e ndjeni dhe e ndani me ne edhe shoqata juaj e Shqiptarëve të Istrës Slovene Ilirija. Me të krenohemi sigurisht edhe ne, aq më tepër për shkak të së tashmes, ku në vendin tonë të gjerë – Evropë, njëra pas tjetrës radhiten fate të imta të shumta e të reja njerëzore, që përbëjnë mozaikun e të nesërmes. Ditë, që duhet ta kuptojmë si një realitet tonin të përbashkët, si të ardhme, në të cilën do të duhet të dimë të pranojmë të tjerët, ndryshe nga ne, me kultura të larmishme dhe të ndryshme nga ajo e jona, por në themelin e tyre të pasura dhe unike. Që ti pranojmë dhe diverzitetin e tyre ta kuptojmë edhe mbështesim, në një hap me kohën do të duhet të fillojmë të vlerësojmë dhe duam më

Legala palače Bruti, v neposredni bližini koprške stolnice, je tesno povezana s koprskim škofom albanskega rodu Avguštinom grofom Brutijem. Dejstvo, da se je albanska plemiška družina Bruti, ki je v Koper prišla po ciprski vojni oziroma po lepatnški bitki, v tem okolju dokaj hitro uveljavila, svoj vrhunec pa je dosegla prav z imenovanjem Avguština Brutija za koprškega škofa in umestitvi med koprsko mestno plemstvo, iskati v sposobnostih, ambicijah in celo prestižu, predvsem pa v tem, da so živeli v sožitju z drugimi.

In tako kot je bila to za Brutije nekaj vrednota, je multikulturalnost, strpnost, spoštovanje, sprejemanje in sobivanje v različnosti, vrednota Mestne občine Koper tudi danes. Prepričan sem, da to občutite in z nami delite tudi v društvu Albancev Slovenske Istre Ilirija. Nanjo smo seveda ponosni, še toliko bolj zaradi sedanjega trenutka, ko se v naši širši domovini Evropi ena za drugo vrstijo nove in nove, drobne človeške usode, ki sestavljajo mozaik jutrišnjega dne. Dne, ki ga moramo razumeti kot našo skupno realnost, prihodnost, v kateri bomo morali znati sprejemati druge, drugačne, kulturno raznolike in od nas različ-

Nelle immediate vicinanze della cattedrale di Capodistria si ubica Palazzo Bruti, strettamente legato alla figura del vescovo giustinopolitano di discendenza albanesi conte Agostino de Bruti. La famiglia albanese dei nobili Bruti si è stabilita a Capodistria dopo la guerra di Cipro e di Lepanto. Le ragioni per cui la famiglia albanese si sia così presto affermata nel nuovo ambiente con la nomina vescovile di Agostino Bruti e col posizionamento della famiglia stessa in seno alla nobiltà cittadina, vanno ricercate nelle aspirazioni e nella reputazione della famiglia stessa, ma soprattutto nel fatto che ha vissuto in armonia con gli altri.

E proprio come i Bruti hanno rispettato in passato i valori del multiculturalismo, della tolleranza, del rispetto, dell'accogliimento e della convivenza nella diversità, così questi stessi valori sono oggi praticati dal Comune città di Capodistria. Sono convinto che questa esperienza è condivisa dalla Società culturale degli albanesi dell'Istria slovena «Iliria» di Capodistria. Siamo molto orgogliosi, ovviamente, ancor di più a causa della situazione attuale in cui nel nostro paese più vasto d'Europa assistiamo al susseguirsi di piccole storie, di nuovi e nuovi destini umani, che nell'insieme formano il mosaico di domani. Quel giorno sarà la nostra comune realtà, un futuro in cui saremo in grado di accogliere gli altri, culturalmente diversi da noi, ma fundamentalmente

tepër edhe kulturën tonë. Sepse vetëm kështu do të mund të jetojmë së bashku në harmoni, në ndërturjen e shumë kulturave, që do të zgjerojnë horizontin dhe frymëzojnë një vlerë tjetër shitesë kësaj zone me traditë të pasur me kulturë dhe diverzitet.

z. Boris Popovič
*Kryetari i bashkisë së komunës
së qytetit Koper
Në Koper, 26.9.2015*

ne, a vendar v osnovi bogate in edinstvene. Jih sprejemati in jih v svoji različnosti razumeti, tudi podpreti, sočasno pa bomo morali začeti še bolj ceniti in ljubiti tudi lastno kulturo. Kajti le tako bomo lahko vsi skupaj živeli v sožitju, v prepletu mnogih kultur, ki bodo temu, od nekdanj kulturno bogatemu in raznolikemu prostoru, razširile obzorja in vda hnila dodano vrednost.

g. Boris Popovič
*župan Mestne občine Koper
V Kopr u, 26.9.2015*

delle persone ricche e uniche. Queste persone vanno accolte e sorrette nella loro diversità, nello stesso tempo però dovremmo cominciare ad apprezzare ed amare ancora di più la nostra cultura. Perché questo è l'unico modo di vivere in armonia, nell'intreccio delle svariate culture in questo territorio culturalmente ricco e diversificato, espandendo i propri orizzonti e creando un valore aggiunto.

sig. Boris Popovič
*Sindaco del Comune città di Capodistria
A Capodistria, 26 settembre 2015*

Ilirja Bruti, 2015.

Zbulimi
i rrënjëve tona

Odkrivanje
naših korenin

Scoprire
le nostre radici

Me kënaqësi e pritëm botimin e numrit të dytë të koleksionit Iliria, i cili në tërësi i kushtohet familjes Dukagjini, veprimtarisë së saj në Shqipëri në kohën e Skënderbeut, si dhe veprimtarisë së saj në Istri pas ekzilit nga Skadra, kur në kohën e dogjit venedikas Mocenigos u bënë fisnikë të Koprit, kështjellarë të kështjellës së Socerbit dhe morën të drejtën e banimit si themelues të vendbanimit Dekani pranë Koprit.

Prania e shqiptarëve në Istri, sidomos në Kopër, i ka rrënjët në shek. e XII-të, ndërkaq më vonë ata filluan të vijnë si pasojë e mbizotërimit turk të Shqipërisë në shek. e XV-të. Në dokumente dhe libra më së shumti përmenden fisnikët, kontët, kështjellarët, ipeshkvijtë, noterët, mirëpo dubet të kuptojmë se bashkë me pushtetarët kanë ardhur edhe njerëzit e thjeshtë, sidomos bujqit dhe zanatlinjtë, madje edhe piktorët. Shkrimtari istriani Fulvio Tomizza në romanin e tij „Jeta më e mirë” ka shënuar një kujtim të çmueshëm për prijësin Gjergj Radovanin e Shqipërisë, i cili në shek. e XVII-të kishte ikur nga pushtuesit turq dhe me familjen e tij kishte zbankuar nga anija në Umag për t'u vendosur në fshatin, i cili e mori emrin Jurican sipas tij. Ka shumë rrëfime të tilla, të njohura për njerëzit tanë, sidomos për më të moshuarit, të cilat duhen kërkuar dhe shënuar që të mos harrohen.

Si kryetar i Shoqatës „Iliria” Kopër përpiqem t'i gjurmoj e t'i dëgjoj këto rrëfime sepse na shërbejnë si udhër-

Z veseljem smo dočakali drugo številko zbirke Iliria, ki je v celoti posvečena albanski družini Ducagjini, tako njenemu delovanju v Albaniji v času Skenderberga, kot njenemu delovanju v Istri po izgnanstvu iz Skadra, ko so v času beneškega doža Moceniga postali koprski plemiči, kastelani socerbskega gradu ter s pridobljeno pravico nastanitve ustanoviteljki naselja Dekani pri Kopru.

Navzočnost Albancev v Istri, zlasti v Kopru sega v 12. stoletje, kasneje so prihajali zlasti zaradi turškega zavojevanja Albanije v 15. stoletju. Največkrat so v dokumentih in knjigah zabeleženi plemiči, grofje, kastelani, škofje, notarji, zavedati pa se moramo, da so z velikaši prihajali tudi navadni ljudje, zlasti kmetovalci in raznovrstni obrtniki, tudi slikarji. Istrski pisatelj Fulvio Tomizza je v romanu Boljše življenje zabeležil takšen dragocen spomin, ko je v 17. stoletju glavar Žoržij Radovan iz Albanije ušel turškemu napredovanju in se z družino na bragocu izkrcal v Umagu in se nastanil v Juricanih, ki so poimenovani po njem. Veliko je takšnih zgodb, ki jih naši ljudje poznajo, zlasti starejši, vendar jih je treba raziskati in zabeležiti, da ne bi šle v pozabo.

Sono contento di poter mostrare il nuovo numero della collana Iliria, interamente dedicato alla famiglia albanese dei conti Ducagjini. Nella pubblicazione vengono presentati sia il loro ruolo rivestito in Albania al tempo di Skenderberg, che quello in Istria dopo il grande esodo di Scutari, quando il Doge Mocenigo li annovera fra i nobili di Capodistria, nomina a castellani di S. Servolo, con proprietà e fondatori di Villa Decani, nei pressi di Capodistria.

La presenza degli albanesi in Istria, soprattutto a Capodistria risale al secolo XII, successivamente si sono insediati nel secolo XV, dopo la conquista turca dell'Albania. Nei documenti d'archivio e nella maggior parte dei libri di storia sono documentati i nobili, i conti, castellani, i vescovi, i notai, tuttavia non dobbiamo dimenticare che coi le persone influenti è venuta la gente comune, perlopiù agricoltori e artigiani, fra cui anche pittori. Lo scrittore istriano Fulvio Tomizza ha immortalato nel romanzo Miglior vita un episodio molto prezioso, documentando le sorti dell'albanese Zorzi Radovan che nel secolo XVII sfuggì all'avanzata turca in Albania su un bragozzo che lo portò a Umago, stabilendosi a Giurizzani, che ancora oggi portano il suo nome. Ci sono ancora molte storie che la nostra gente ricorda, in particolare gli anziani, che aspettano di essere essere studiate e documentate, per non lasciarle cadere nell'oblio.

Come presidente dell'associazione „Iliria” sono molto affascinato da queste

rëfyes për zbulime të reja dhe historinë e rizbuluar të njerëzve tanë në këto vise. Secili ka dëshirë t'i njohë rrënjët e veta, aq më tepër një popull, i cili qe i damkosur, i shenjatur, i anatemuar dhe kushedi sa herë i shlyer për shkak të dallimeve gjuhësore dhe kulturore. Sot të gjithë lirisht dhe botërisht mund ta deklarojmë identitetin tonë, prandaj shumë më prekin insinuatat se po i përvetësojmë disa personalitete, të cilat nuk janë „tonat”, por „të tyre”. Këto insinuata janë edhe më prekëse kur vijnë nga ana e njerëzve të arsimuar dhe me ndikim. Thonë se ndihen të fyer, por asnjëherë nuk mendojnë se fytëm unë apo këta njerëz, të cilët janë tanët por nuk duhet të jenë tanët. Këto insinuata dalin ngase ata e barazojnë shtetësinë me kombësi, gjë që nuk përkon me kohërat e mbretërive të mëdha apo shteteve shumëkombëshe. Kjo vlen si për Perandorinë Otomane ashtu edhe për Republikën e Venedikut, ku u bëmë si shtetas turq ashtu edhe shtetas venedikas, por gjithnjë shqiptarë sipas përkatësisë së gjuhës, kulturës dhe trashëgimisë, pra me një fjalë, sipas kombit.

Prandaj dua t'u falënderohem të gjithë individëve dhe institucioneve, me të cilat bashkëpunoj në frymën e respektit të ndërsjellë, pavarësisht nga dallimet gjuhësore dhe kulturore, të cilët më kanë ndihmuar ta botoj një rrëfim të ri në një publikim të ri. Dua t'i falënderohem edhe anëtarëve të shoqatës, të gjithë shqiptarëve, dinjitarëve dhe institucioneve, të cilat na përkrabin në angazhimet tona të përbashkëta për zbulimin dhe shënimin e rrënjëve tona.

z. Hestet Ahmeti

*Kryetar i Shoqatës Kulturore „Iliria” Kopër
Në Kopër, 19. nëntor 2016*

Kot predsednik društva »Iliria« Koper vedno prislunem takšnim zgodbam, ki so kot kažipoti za nova odkritja in novo zapisano zgodovino naših ljudi v teh krajih. Vsakdor hoče spoznati svoje korenine, še toliko bolj pa narod, ki je bil zaznamovan, obeležen, očrnjen in ničkolikokrat izbrisan zaradi jezikovnih in kulturnih razlik. Danes lahko vsi svobodno in javno izpovemo lastno pripadnost, zato me zelo prizadevejo namigovanja, da si prisvajamo določene osebnosti, da niso »naše«, ampak »njihove«. Ti očitki so grozni in boleči, zlasti, ko jih izrečejo učeni ali vplivni ljudje. Počutijo se užaljene, nikoli pa ne pomislijo na mojo užaljenost in morda na užaljenost teh ljudi, ki so naši in hkrati naj ne bi bili naši. To nam očitajo, ker enačijo državljanstvo z narodnostjo, kar ne sovпада v času velikih cesarstev ali večnarodnih držav. To velja tako za Otomansko cesarstvo kot za Beneško republiko, kjer smo postali tako turški kot beneški državljani, vselej pa Albanci po pripadnosti jeziku, kulturi in izročilu, skratka narodnosti.

Zato bi se rad zahvalil vsem posameznikom in ustanovam, s katerimi sodelujem v duhu medsebojnega spoštovanja, ne glede na jezikovne in kulturne razlike, ker z njihovo prizadevnostjo je izšla nova zgodba - nova publikacija, ne oziraje se na pritiske in sledeč edinemu vodilu znanstvene izpovednosti v duhu resnice. Zahvalil bi se tudi našim članom društva, vsem Albancem, dostojanstvenikom in ustanovam, ki moralno in gmotno podpirate naša skupna prizadevanja pri odkrivanju naših korenin in zapisovanju naše zgodovine.

g. Hestet Ahmeti

*predsednik KD »Iliria« Koper
V Kopru, 19. novembra 2016*

storie, che servono da indicazioni per le nuove scoperte, con le quali riscriviamo la storia della nostra gente in questi luoghi. Ognuno di noi vuole conoscere le proprie radici, e ancor di più una nazione che è stata provata, stigmatizzata, denigrata e più volte in tanti hanno cercato di cancellarla a causa delle differenze linguistiche e culturali. Oggi, tutti possono esprimere liberamente e pubblicamente la propria identità, per cui sono molto colpito quando mi si accusa di aver contorto la storia a scapito di queste persone che non sarebbero dei "nostri", ma che in realtà sarebbero di "loro". Tali denunce sono orribili e vergognose, soprattutto se sono espresse da persone colte o influenti. Pensano e pretendono di essere offesi, ma non pensano alla mia indignazione e quanto possano essere offese queste persone, che sono dei nostri e, allo stesso tempo, non sono dei nostri. Questi equivoci sono alimentati da diversi fattori, ma soprattutto dallo sbaglio di equiparare la cittadinanza alla nazionalità, che non sempre coincidono, cosa rara soprattutto per gli imperi o gli stati multinazionali. Questo vale sia per l'Impero Ottomano che per la Repubblica di Venezia, dove gli albanesi siamo diventati cittadini turchi o veneziani, però siamo rimasti sempre albanesi di lingua, cultura e tradizioni, in breve nazione.

Vorrei quindi ringraziare tutte le persone e le istituzioni con le quali collaboro nello spirito di rispetto reciproco, a prescindere dalle differenze linguistiche e culturali. Grazie al loro contributo è stata rivalorizzata una nuova storia - una nuova pubblicazione, che non si cura delle pressioni esterne ma segue la strada della ricerca scientifica onesta e documentata, sempre nello spirito di verità. Vorrei ringraziare pure i soci della nostra associazione, tutti gli albanesi, dignitari e fondazioni, che col sostegno morale e materiale contribuite a scoprire le nostre radici e a documentare la nostra storia.

sig. Hestet Ahmeti

*Presidente AC »Iliria« Koper
A Capodistria, 19 novembre 2016*

Prania e Familjes fisnike shqiptare Dukagjini në Koper (Capodistria) e dëshmuar në burimet e shkruara

Izpričanost albanske plemiške družine Ducagini v pisnih virih

La nobile famiglia albanese Ducagini nelle fonti scritte

Peter Štoka

Familja e Dukagjinëve fisnikë është vendosur në krahinën e Kapodistrias në kohën e zotërimit të Serenisimas (Republikës së Venedikut), ashtu si familjet shqiptare të kontëve Bruti, Borisi e Bruni, kur Shqipëria Venedike u vu nën zgjedhën e Turqve në shekullin XV. Me rënien e Shkodrës së mbrojtur nga Dukagjinët, familja bleu me florinj kështjellën e San Servolos së bashku me fshatrat që i përkisnin dhe ky vend u bë atdheu i dytë dhe u përfshi në Regjistrin e Fisnikëve me Giovanni Conte Ducaino e Castellano (shq. Kontin Gjon Dukagjini, kështjellar).

DOCAÏNÏ, apo siç i shkruajnë të tjerët Dukagjini (DVCAGÏNÏ), zotë të Dukagjinit, tashmë principatë në Shqipëri, tani Sanxhak; e të Kështjellës së San Servolos në Istria (orogjinali ital. DOCAÏNÏ, ò com'altri scrivono DVCAGÏNÏ, Sig.ri della DOCAGÏNA già Principato nell'Albania, ora Sanzaccato; e del Castel di S. Servolo nell'Istria). Kështu fillon përshkrimi më i rëndësishëm dhe më ekspresiv mbi këtë familje në dorëshkrimin e Prospero Petronios, anëtar i Akademisë së rimëkëmburve të Kapodistrias në Shekullin XVII, me titull "Kujtime të shenjta dhe profane të Istiras" (origj. Memorie sacre e profane dell'Istria) që e kemi përkthyer dhe e kemi botuar në këtë numër.

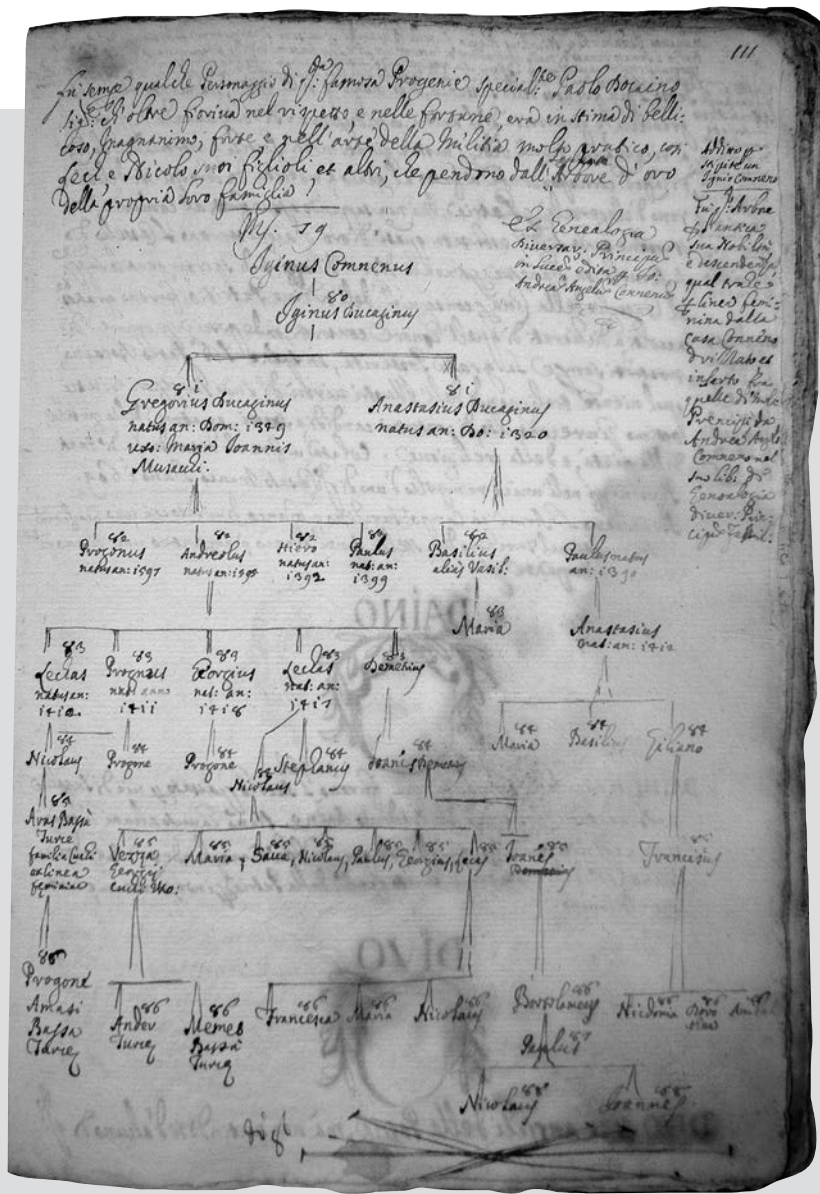
Pema gjenealogjike e familjes shënon edhe zotin e kështjellës së San Servolos Ioanes Demetrio (Giovanni Duchayna, brezi i 84), i cili ishte i biri i Dhimitrit (Demetrio, brezi i 83), që ishte i biri i Andreolus (brezi i 82), që ishte i biri i Gregorios (bre-

Družina Ducagini se je naselila na ozemlju Kopra v času beneške nadvlade, tako kot albanske plemiške družine Bruti, Borisi in Bruni, zaradi turškega osvajanja beneške Albanije v 15. stoletju. Po padcu Skadra leta 1479, ki so ga Ducagijniji branili, so iskali primeren kraj za bivanje in izbrali grad sv. Socerba za novo domovino. Zanj so plačali v zlatu, koprski Veliki svet pa jim je podelil plemiški naslov dednih grofov.

»DOCAÏNÏ ali kot nekateri zapisujejo DVCAGÏNÏ, gospodje DOCAGÏNE, nekdanje kneževine v Albaniji, sedaj Sandžaka, in gradu sv. Socerba v Istri«: s temi besedami se začena najpomembnejši in najobsežnejši opis te plemiške družine v rokopisnem delu Prospera Petronia, člana koprške Akademije vstalih (Accademia dei risorti), iz 17. stoletja, »Memorie sacre e profane dell'Istria« (Svete in posvetne starožitnosti v Istri), ki je v celoti objavljen v prevodu. Iz družinskega drevesa je razvidno, da je bil graščak socerbskega gradu Ioanes Demetrius (Giovanni Duchayna, 84. rod), ki je bil sin Demetriusa (83. rod), ta pa je bil sin Andreolusa (82. rod), potem še nazaj je Gregorius (81. rod), ki je bil sin Iginusa Ducagiusa (80. rod) in le ta sin Iginusa Comnenusa (79. rod), iz bizantinske cesarske hiše ter nečak bolj znanega Lechasa (Leka) Ducagijnija, ki je vzpostavil zakonik

La famiglia dei nobili Ducaini si è stabilita nel capodistriano al tempo del dominio della Serenissima, come le famiglie albanesi dei conti Bruti, Borisi e Bruni, quando l'Albania veneta venne soggiogata dai Turchi nel XV secolo. Con la caduta di Scutari, difesa dai Ducagini, la famiglia acquistò a peso d'oro il Castello di S. Servolo coi villaggi annessi, che divenne la loro nuova patria e compresa nel registro dei Nobili di Capodistria con Giovanni Conte Ducaino e Castellano.

DOCAÏNÏ, ò com'altri scrivono DVCAGÏNÏ, Sig.ri della DOCAGÏNA già Principato nell'Albania, ora Sanzaccato; e del Castel di S. Servolo nell'Istria. Così inizia la più importante ed espressiva descrizione di questa famiglia nel manoscritto di Prospero Petronio, membro dell'Accademia dei risorti di Capodistria nel XVII secolo, intitolato »Memorie sacre e profane dell'Istria«, che lo abbiamo tradotto e pubblicato in questo numero. L'albero genealogico della famiglia denota il signore del castello di S. Servolo Ioanes Demetrio (Giovanni Duchayna, 84 generazione), che era figlio di Demetrio (83 generazione), che era figlio di Andreolus (82 generazione), che era figlio di Gregorio (81 generazione), che era il figlio di Iginus Ducagini (80 generazione), che era figlio del capostipite Iginus Comnenus (79 generazione) della dinastia imperiale bizantina e insignito col titolo di Duca attorno al 1280 e detto Ducagini, ossia il Duca Ginus (forma latinizzata dal greco Higinos col significato di sano, che può

Ducagini - Trungu familjar - Družinsko drevo - Albero genealogico

zi i 81), që ishte i biri i Iginus Ducagini (brezi i 80), që ishte i biri i themeluesit të familjes Iginus Commenus (brezi i 79) të dinastisë perandorake bizantine, me titullin dukë aty nga viti 1280 dhe i quajtur Duka Gjini (Dukagjini) (formë e latinizuar nga fjala greke Higinos që don të thotë i shëndetshëm që mund të interpretohet edhe si i lulëzuar, me integritet, i lumtur, shkurt Gin, Gino (Gjin, Gjino), me të cilën u emërua e gjithë shtëpia e Dukagjinëve, apo të gjithë pasardhësit e tyre.

Dukati (principata) e Dukë Gjinit, sipas burimeve ishte Dukagjini i Shqipërisë, apo Sanxhaku me të njëjtin emër në periudhën e Osmanëve. Gjoni (Giovanni) i biri i Dhimitrit (Demetrio), kështjellarit të San Servolos ishte nipi i më të famshmit, Lekë Dukagjinit, (vëlla i Dhimitrit

obiçajnega prava Kanon Leka Ducaginjia. Kopraska veja grofov Ducagini se je ohranila skozi 4 rodove: graščak Ioanes Demetrius Ducagini je imel sina Ioanesa (85. rod), ta pa sina Bartolomeusa (86. rod), ki je imel sina Paulusa, doktorja prava (87. rod) in ta dalje sina Nicolausa in Ioanesa (88. rod).

Pietro Kandler pa je objavil regesto beneškega doža Giovannijs Mocenijs, datirano 7.12.1480, v kateri le ta imenuje zaslužnega Giovannijs Duchayna iz Skadra za graščaka Socerba, po katerem se imenuje njegova vas, sedaj od [dei] Cani, ali Decani (Dekani). Kot graščaku mu bilo zapupano v upravljanje več naselij, med njimi vasi Socerb, Dolina, Boljunec

essere interpretato nel senso di prospero, integro, fausto, brevemente Gin, Gino), col quale fu successivamente denominata tutta la discendenza, ossia il casato dei Ducagini. Il Ducato (Principato) del Duca Gino stando alle suddette fonti storiche era la Ducagina in Albania, ossia il Sanzaccato al tempo degli Ottomani. Giovanni, figlio di Demetrio, Castellano di S. Servolo e Conte di Capodistria era nipote del più famoso Lecha (Leka) Ducagini (fratello di Demetrio e padre di Giovanni), autore del Canone di Leka Ducagini. Il ramo capodistriano dei Conti Ducagini si è mantenuto attraverso cinque generazioni: il Castellano Ioanes Demetrio Ducagini aveva il figlio Ioanes (85 generazione), che aveva il figlio Paulus, Dottore di legge e Giureconsulto (87 generazione), che aveva i figli Nicolaus e Ioannes (88 generazione), successivamente il ramo si è istinto nel 1606.

Pietro Kandler pubblica il decretale del doge Giovanni Mocenigo datato 7 dicembre 1480 nel quale loda la nomina in Castellano di S. Servolo del benemerito Scutarino Giovanni Duchayno, dal quale venne il nome alla villa sua, ora dei Cani, o Decani. Rispetto agli altri abitati della valle, Villa Decani è di origine più recente: sorse soltanto nel 1480, quando il Senato veneziano decretò il diritto a stabilirvisi a Giovanni Ducaino. In qualità di Castellani ebbero in amministrazione parecchie ville, tra cui S. Servolo, S. Odorico, Bagnoli e Servola.

Erano, secondo il manoscritto Gravisi, conti di mero e misto impero.

La famiglia è citata da Nicolo Manzoli come nobile ed estinta nel 1609.

Figurano fra i titolati nobiliari di Capodistria pure nell'opera di Vincenzo Coronelli »Isolario dell'Atlante Veneto« del 1697. Pomponio Ducaino, vicedomino di Capodistria (1550 ca.). Il Dottor Paolo Docaino, giureconsulto (secolo XVI).

Portavano l'Arma in Campo turchino, e bianco diviso con uno scaglione rosso avente nel turchino due stelle, e nel bianco, o argenteo una mano qual stringe un serpente.

dhe i ati i Gjonit), autor i Kanunit të Lekë Dukagjinit. Dega kapodistriane e kontëve Dukagjini mbijetoi për pesë brezë: Kështjellari Ioanes Demetrio Ducagjini (Gjon Dhimitër Dukagjini), kishte djalë, Gjonin (Ioanes, brezi 85), i cili pati djalë Bartolomeon (brezi 86) që pati djalë Paulin (Paulus) doktor në shkencat e ligjin dhe ekspert i ligjit (brezi 87), i cili pati dy djem Nikollën (Nicolaus) dhe Gjonin (Ioannes) (brezi 88), e pastaj kjo degë u shua në vitin 1606.

Pietro Kandler publikon dekretin e dogës Giovanni Mocenigo më datë 7 dhjetor 1480 në të cilën lëvdon emërimin e kështjellarit të San Servolos të shumë të merituarit shkoderanit (Giovanni Duchaymo), nga i cili vjen edhe emri i fshatit të tij, që tani quhet dei Cani, apo Decani. Në krahasim me lokalitetet e tjera të banuara të luginës, fshati Dekani (Decani) është i një origjine më të vonshme: vërtetohet nga burime vetëm nga viti 1480, në kohën kur Senati Venedikas dekretoi të drejtën për Gjon Dukagjinin (Giovanni Ducaino) për tu vendosur aty. Në cilësinë e kështjellarëve ata patën shumë fshatra nën administrimin e tyre, ndër të cilat S. Servolo, S. Odorico, Bagnoli dhe Servola. Sipas dorëshkrimit të Gravisit, ata ishin edhe kontë të Mero et mixto imperio (mero e misto imperio: don të thotë kur dikush ka të drejtën e ushtrimit të pushtetit politik, administrativ, fiskal, ushtarak, judikativ dhe feudatar – Shënim i përkthyesit). Familja është e cituar si fisnike nga Nicolo Manzuoli dhe është shuar në vitin 1609. Si titullarë dhe fisnikë të Kapodistrias ata figurojnë edhe në veprën e Vincenzo Coronelli "Isolario dell'Atlante Veneto" në vitin 1697. Pomponio Dukagjini, zëvendësues i të parit të Kapodistria (rreth 1550). Doktor Paolo Dukagjini, ekspert juridik (shekulli XVI). [në origjinal Pomponio Ducaino, vicedomino di Capodistria (1550 ca.). Il Dottor Paolo Docaino, giureconsulto (secolo XVI)].

Emblemën e kanë të vendosur në një fushë me ngjyrë të bruztë (kaltër e mbyllur) dhe të bardhë, të ndarë me një skalion i kuq dhe në fushën e bruztë janë të vendosur dy yje, në ngjyrë të bardhë apo të argjendtë dhe aty shihet edhe një dorë që shtrëngon një gjarpër.

in Škedenj. Tudi prevod tega dokumenta iz latinščine je objavljen v tej publikaciji.

V Gravisijevem rokopisu je zapisano, da so ti grofje kot fevdalni gospodje imeli politično in sodno oblast, tako na civilnem kot kazenskem področju - »cum mero et mixto imperio«.

Nicolo Manzuoli omenja to plemiško družino v najstarejšem opisu Istre iz leta 1611 »Nova descrittione della provincia dell'Istria« (Novi opis province Istre), ki naj bi izumrla leta 1609.

Tudi Vincenzo Coronelli, sloviti kozmograf in kartograf, v delu »Isolario dell'Atlante Veneto« (Pomorske karte beneškega atlasa) iz leta 1697, umesti družino Ducaini na seznam koprškega plemstva: Pomponio Ducaino je bil vicedomino Kopra ok. 1550, Paolo Ducaino je bil jurekonzult (pravnik) v Kopru v 16. st.

Plemiški grb Ducaginjijev je bil turkizne in bele barve, razdeljen s škarnico rdeče barve, v turkiznem polju sta dve zvezdi, na beli ali srebrni podlagi pa roka, ki drži kačo.

Prospero PETRONIO:
Berila iz Prvega dela svetih
in posvetnih starožitnosti Istre,
Rokopis iz let 1680 e 81
(SI PAK 0299/008)

Docainî, Docagîna

Docaini, ali kot drugi zapisujejo Ducagini so prišli iz Albanije, po splošnem prepričanju iz Prozapie veličastnega Grifona Altafogle, ki je že v davnih časih pripadala Epiru, in Makedoniji in ji ni para po čistosti krvi, in vojaški slavi. Plemenito družino je opisal monsinjor Demetrij Franco v knjigi »Življenje in delo Skenderbegovo«, ki jo je umestil med pomembnejše kneze, ali vladarje Albanije, kot so Kastrioti, Comeni, Thopije, ali Carlovichi, Spaniji, Cernovichi, Cosazzi-

Prospero PETRONIO:
Brani della Parte prima
delle Memorie sacre e profane
dell'Istria, Ms degli anni 1680 e 81
(SI PAK 0299/008).

Docainî, Docagîna

Docaini, ò com'altri scrivono Ducagini vennero dall'Albania discesi secondo la più commune opinione dalla Prosapia di quel Magnanimo Griffone d'Altafoggia, che sino dalli più antichi tempi passato nell' Epiro, e Macedonia non hebbe pari nella chiarezza del sangue, e generosità militare. Vien riposta questa nobilissima Famiglia da monsignor Demetrio Franco nella »Vita e fatti di Scanderberg« fra quelle di principali Signori, ò Principi dell'Albania cioè la Castriotta, Comeno, Tofia, ò Carlovich, Spani, Cernovich, Cosazza, Dusmani, et altre. Dopo la morte dell'Immortal Prencipe Scanderberg continuando XII, e più anni li Ducaini uniti à gl'altri Signori dell'Albania la guerra con i Turchi, rimasero in fine da quella gran voragine di potentati, mà non già senza gran strage, e mortalità di Nemici assorbiti quei sventurati Paesi assieme la Ducagina, fioritissimo Principato di sudeti Signori. Venuti in potere di Turchi, fù redotto lo stesso in Sanzaccato, col qual titolo pure sin'al Di h'oggi chiamano Sanzacco di Ducagini.

Compagno delle gloriose gesta del mentovato Prencipe Scanderberg fù sempre qualche Personaggio di questa famosa Progenie specialmente Paolo Docaino Signore ch'oltre fioriva nel rispetto, e nelle fortune, era in stima di bellicoso, magnanimo, forte, e nell'arte della militia molto pratico, così Lech, e Nicolò suoi figlioli, et altri, che pendono dal seguente Arbore d'oro della propria loro famiglia. Additta per stipite un Iginio Comneno. Fù questo Arbore per l'Antica sua Nobiltà e discendenza, qual trahè per linea feminina dalla Casa Comneno drizzato et inserito fra quelle di molti Principi da Andrea Angelo Comneno nel suo lib: di Genealogia diver. Principum Famil: (Ex Genealogia Diversar. Principum in lucem edita per Io: Andrea Angelum Comnenum).

Anno 1480.

7 Decembre, Indizione XIII. Venezia.

Doge Giovanni Mocenigo loda la nomina in Castellano di S. Servolo del benemerito Scutarino Giovanni Duchayno, dal quale venne il nome alla villa sua, ora dei Cani, o Decani.

(Archivio Municipale di Capodistria).

Joannes Mocenigo Dei gratia Dux Venetiarum etc.

Nobilibus et sapientibus Viris Dominico Mauroceno de suo mandato Potestati et Capiteo Justinopolis, et successoribus suis fidelibus dilectis, salutem et dilectionis affectum.

Viri Nobiles sapientes nostri supra provisionibus Scutarensium qui a nostro majore Consilio habuerunt amplam et plenam facultatem providendi et beneficia conferendi fidelissimis et de dominio nostro benemeritis Scutarensibus, qui tempore ultime obsidionis optime et fideliter se gesserunt, auctoritate suprascripta elegerunt in Castellatum Sancti Servuli in Valle nostra Mocho loco Viri nobilis Philippo Minio qui refutavit, fidelissimum et de dominio nostro benemeritum Joannem Duchaynum nobilem Scutarensium, qui spretis laboribus facultatem et propria vita tempore obsidionis, pro honore Dei dominique nostri viriliter et fidelem se gessit: quamquidem electionem recte et debite factam, et juxta formam legum et ordinum nostrorum laudavimus et approbavimus. Mandantes vobis efficaciter et expresse ut predictum Joannem fidelissimum nostrum acceptare et acceptari facere pro Castellano ad dictam bastitam Sancti Servuli locho antedicti nobilis nostri cum omnibus Salario et utilitatibus solitis debeatis non dubitamus pro fide et laudabili obedientia vestra vos omnia facturos esse dando ei pecuniam trium mensium anteactorum: Has autem nostras ad futurorum memoriam registrari facite et registratas presentati restituite.

Data in nostro ducale palatio die VII Decemb., Indictione XIII, M.CCCC.LXXX.

K.

Anno 1480.

7 Decembre, Indizione XIII. Venezia.

Doge Giovanni Mocenigo loda la nomina in Castellano di S. Servolo del benemerito Scutarino Giovanni Duchayno, dal quale venne il nome alla villa sua, ora dei Cani, o Decani.

(Archivio Municipale di Capodistria).

Joannes Mocenigo Dei gratia Dux Venetiarum etc. Nobilibus et sapientibus Viris Dominico Maurocenu de suo mandato Po-testati et Capitaneo Justinopolis, et successoribus suis fidelibus dilectis, salutem et dilectionis affectum.

Viri Nobiles sapientes nostri supra provisionibus Scutarensium qui a nostro majore Consilio habuerunt amplam et plenam facultatem providendi et beneticia conferendi fidelissimis et de dominio nostro benemeritis Scutarensibus, qui tempore ultime obsidionis optime et fideliter se gesserunt, auctoritate suprascripta elegerunt in Castellano Sancti Servuli in Valle nostra Mocho loco Viri nobilis Philippo Minio qui refutavit, fidelissimum et de dominio nostro benemeritum Joannem Duchaynum nobilem Scutarensium, qui spretis laboribus facultatem et propria vita tempore obsidionis, pro honore Dei dominique nostri viriliter et fidelem se gessit: quamquidem electionem recte et debite factam, et juxta formam legum et ordinum nostrorum laudavimus et approbavimus. Mandantes vobis efficaciter et expresse ut predictum Joannem fidelissimum nostrum acceptare et acceptari facere pro Castellano ad dictam bastitam Sancti Servuli locho antedicti nobilis nostri cum omnibus Salario et utilitatibus solitis debeatis non dubitamus pro fide et laudabili obedientia vestra vos omnia fucturos esse dando ei pecuniam trium mensium anteaactorum: Has autem nostras ad futurorum memoriam registrarum facite et registratas presentati restituite.

Data in nostro ducali palatio die VII Decemb, Indictione XIII, M.CCCC.LXXX.

7. dhjetor, indikacioni i 14-të. Venedik.

Dogji Giovanni Mocenigo e laudëron emërimin për këshjtjellar të Socerbit shkodranin e merituar Giovanni Ducainin, sipas të cilit është emërtuar vendbanimi de Cani ose Decani.

(Arkiva krahinore Kopër)

Giovanni Mocenigo, sundimtari i Venedikut me vullnetin e zotit etj., i burrave fisnikë, Dominico Maurocenit, gjatë mandatit tim nënstat i Justinopolit e kapetan, si dhe ihtarëve të tij besnikë: mbeçi me shëndet dhe pranoni konsideratat e mia. Përveç vendimeve lidhur me shkodranët, sipas të cilave me autorizimin e Këshillit tonë që t'u shprehen nderimet dhe pagesat e duhura shkodranëve më meritore, të cilët derisa ishin në shërbimin e zotërinjve tanë, treguan trimëri me rastin e rrethimit të fundit, burrat tanë të urtë e shembullorë vendosën edhe ta emërojnë për këshjtjellar të Socerbit në luginën tonë te vendi Mokovo, në vend të fisnikut Filip Minios, i cili nuk e pranoi këtë nder, fisnikun shkodran të merituar dhe më se besnik Giovanni Ducainin, i cili i patrembur i bëri ballë vështrësive derisa që në shërbimin e zotërinjve tanë dhe lavdisë së zotit, duke rrezikuar edhe vetë jetën e duke e dëshmuar besnikërinë e tij. Përfundoj se emërimi u bë në mënyrë të rregullt, sipas ligjeve tona dhe në frymën e dokeve tona, prandaj e miratoj dhe e mbështes atë. Për këtë kërkoj në mënyrë të prerë që Giovannin tonë të përmendur dhe besnik, ta pranoni solemnisht si këshjtjellar të fortesës së lartëcekur Socerb, në vendin e lartcekur, e t'ia siguron pagesën dhe të gjitha që sipas kësaj pozite i përkasin, duke përfshirë tri pagat e paguara në avans; jam i bindur se këtë udhëzim timin do ta zbatoni në tërësi. Këtë vendim ruajeni në arkivë dhe regjistrat i ripërtini sa herë të jetë nevoja.

Dhënë në pallatin e qeveritarit tonë, më 7. dhjetor, indikacioni i 14-të, M.CCCC.LXXX.

7. december, 14. indikcija. Benetke.

Dož Giovanni Mocenigo pohvali imenovanje za kastelana Socerba zaslužnega Skadarca Giovanniija Ducainija, po katerem je poimenuvano naselje de Cani, ali Decani.

(Pokrajinski arhiv Koper).

Giovanni Mocenigo, po božji volji beneški vladar itd. Plemenitim in modrim možem, tj. Dominicu Maurocenu, v mojem mandatu justinopolitanskemu podestatu in kapitanu, ter njegovim cenjenim zvestim naslednikom: bodite zdravi in prejmite izraz moje naklonjenosti.

Poleg odlokov zastran Skadarcev, po katerih se v polnomočju našega Sveta izkaže časti in primerno poplača vse tiste najbolj zasluzne Skadarce, ki so se v službi našega gospostva v času zadnjega obleganja najbolj izkazali, so naši vrlji in modri možje sklenili še, da za kastelana Socerba v naši dolini v kraju Mokovo namesto plemenitega Philippa Minia, ki je to čast zavrnil, imenujejo zaslužnega in nad vse zvestega skadarskega plemiča Giovanniija Ducaina, ki je ne meneč se za napore v službi našega gospostva ter božje slave tvegal celo lastno življenje in pri tem izkazal svojo zvestobo. Ugotavljam, da je bilo imenovanje izpeljano pravilno, po črki naših zakonov in v duhu naših postav, zato jo odobravam in podpiram. Zato vam izrecno nalagam, da omenjenega našega zvestega Giovanniija slovesno sprejmete kot kastelana omenjene utrdbe Socerb v prej omenjenem našem kraju in mu zagotovite plačo ter vse, kar mu po položaju pripada, vključno s tremi mesečnimi plačami, ki mu jih izplačajte vnaprej; docela zaupam, da boste moje navodilo zanesljivo izpolnili. Ta odlok shranite v arhiv in registre sproti obnavljate.

Dano v doževi palači dne, 7. decembra, indikacija 14., M.CCCC.LXXX

7 dicembre, XIII indizione. Venezia.

Doge Giovanni Mocenigo loda la nomina in Castellano di S. Servolo del benemerito Scutarino Giovanni Duchayno, dal quale venne il nome alla villa sua, ora dei Cani, o Decani.

(Archivio Municipale di Capodistria).

Giovanni Mocenigo per grazia del Signore Doge di Venezia ecc. Agli Illustri e Nobili uomini, al capitano e podestà di Giustinopoli, nel nostro mandato, Domenico Morosini, ed ai suoi fedeli successori salute e distinti saluti. Oltre ai decreti riguardo gli Scutareni il Maggior Consilio ha deciso di conferire ai benemeriti Scutareni onori e provigioni, che nel servizio del nostro dominio si sono dimostrati valorosi, soprattutto nell'ultimo assedio, I nostri nobili e illustri uomini con l'autorità sopra menzionata nominano in castellano di S. Servolo nella nostra Valle in località di Moccò, al posto di Filippo Minio, che la rifiutò, il fedelissimo e benemerito Giovanni Ducaini nobile Scutarese, che in servizio del nostro dominio e per la gloria di Dio, non ha temuto per la propria vita, dimostrandosi a noi fedele. Per cui denotiamo che la sua nomina è stata eseguita in corretto e debito modo, e nella giusta forma delle nostre leggi e nel rispetto del nostro ordine, perciò la lodiamo e rispettiamo. Perciò vi ordino esplicitamente di accogliere il nostro fedele Giovanni come castellano della roccaforte di S. Servolo e di garantiate lo stipendio e tutto ciò che gli spetta per il suo rango, incluso lo stipendio di tre mesi che gli pagherete in anticipo; sono certo che eseguirete puntualmente i miei ordini. Questo decreto sia registrato nell'archivio e questi siano aggiornati.

Data nel nostro palazzo ducale il giorno 7 Dicembre, indizione XIV, M.CCCC.LXXX

Prospero PETRONIO:

Pjesë nga Vëllimi i parë e Kujtime nga çështje të shenjta dhe profane të Istrias të viteve 1680-81 (SI PAK 0299/008)

Docaini, Docagina (Dukagjinët)

Dukainët, apo siç i quajnë të tjerët Dukagjinët, erdhën nga Shqipëria dhe e kanë origjinën, sipas një opiniononi të përgjithshëm, nga fisi i atij bujarit dhe shpirtmadhit Griffone d'Altafoglìa, i cili që nga kohërat më të vjetra të kaluara në Epir dhe Maqedoni nuk ka një të barabartë përta i përket qartësisë së gjakut dhe të fisnikërisë ushtarake. Nga Imzot Dhimitër Franku, në veprën e tij "Jeta dhe Bëmat e Skënderbeut" kjo familje vendoset midis atyre zotërinjve më kryesorë apo princërve të Shqipërisë, domethënë e radhitur tek Kastriotët, Komnenët, Tofia apo Karloviq, Shpanët, Cernojeviqët, Cosaca, Dushmani, e të tjera. Pas vdekjes së të pavdekshmit Skënderbe, të bashkuar edhe me zotërinjtë e tjerë të Shqipërisë duke vazhduar më tepër se 12 vjet luftën kundër Turqve, Dukagjinët u thithën më në fund, jo pa ju shkaktuar vdekje armiqe, nga ajo grykë e madhe që kishte përfshirë të gjitha ato vende fatkëqija, së bashku edhe me Dukagjinin, që kishte qenë një principatë shumë e fuqishme e zotërinjve të sipërpërmendur. Ky vend, me tu vënë nën pushtetin e turqve u bë sanxhak, dhe mban edhe sot e kësaj dite titullin Sanxhaku i Dukagjinit.

Nga kjo derë e famshme pati gjithmonë persona që ishin bashkëlutëtarë të veprave të laudishme të Princit të famshëm Skënderbe, sidomos Palë Dukagjini, Zot që lulëzonte në respekt, e në fat, ishte i vlerësuar si luftëtar, fisnik, i fortë dhe në artin ushtarak shumë praktik, e kështu ishin edhe Leka dhe Nikolla, të bijtë e tij, dhe të tjerë që varen nga kjo pemë e artë e familjes së tyre. Me një pasardhës të quajtur Iginio Comneno, kjo pemë për përta i përket vjetërsisë së fisnikërisë dhe prejardhjes së saj, në linjën e saj femërore del nga Shtëpia e Komnenëve, e udhëzuar dhe e futur midis shumë familjeve të princave të tjerë nga Andrea Engjëll Komneni (Andrea Angelo Comneno) në librin e tij: Nga Gjenealogjia e princërve të ndryshëm, e botuar nga Andrea Engjëll Komneni. (Ex Genealogia Diversar. Principum in lucem

ji, Dushmaniji, in drugi. Po smrti nesmrtnega kneza Skenderbega so z bojem proti Turkom Ducaini združeni s knezi Albanije nadaljevali dvanajst in več let, ko so jih na koncu mogočni pahnili v brezno, kjer so se znašle nesrečne dežele skupaj z Ducagino, cvetočo kneževino omenjenih knezov, toda ne brez srditih bojev in smrti sovražnika. Ko so prišli na oblast Turki, so jo preimenovali v Sandžak, kakor ji še danes reko Sandžak Ducaginjiv.

Tovariš pri slavnih dejanjih omenjenega kneza Skenderbega je bil zmerom nekdo iz te družine, zlasti knez Pavel Docaino, ki je slovel po časti in bogastvu, ter je bil cenjen kot dobrosrčen in močan vojščak in je veljal za dobrega vojaškega stratega, ravno tako njegova sinova Lek in Nikolaj, in drugi, ki so izšli iz prikazanega družinskega drevesa, ki ima v deblu samega Iginija Komnena. Ravno ta rodbina, ki zaradi starosti plemstva in potomstva, ki po ženski liniji izhaja iz dinastije Komnenov, je povišana in umeščena med številne kneze v knjigi Andreja Angela Komnena Genealogija različnih knežjih družin (Ex Genealogia Diversar. Principum in lucem edita per Io: Andrea Angelum Comnenum).

Po Skenderbegovi smrti sta se brata Nikolaj in Aleksij Ducagini sprla med sabo zaradi želje po vladanju. Tedaj se je vmešal beneški senat, ki jima je z velikim prigovarjanjem pokazal, da bi zaradi bratske nesloge lahko vsi padli Turkom v roke, ter jima ponudil pomoč. Nikolaj se je na begu zaprosil za krščansko pomoč skadarskega guvernerja Jozalata Barbara. Zbral je vojsko s tisoč dvestotimi konjeniki in šel nad Lezhë, ki so ga Turki močno utrdili, porazil mesto skupaj s številnimi prebivalci in osemsto neverniki ter mu zavladal (Verdizzotti lib: XXIII à c: 572, e 573).

Z izgubo najdragocenejših dobrin, posestev in kneževine, ne pa prirojene veličine in plemenitosti,

Mancato Scanderber Nicolò et Alessio fratelli Ducagini si misero a competere per desiderio del Dominio. Balzò 'l Senato Veneto di mezzo affaticandosi di mostrar loro ch'i i loro fraterni dissidi preparavano Trionfi a gettarsi nelle mani de Turchi per haver aiuti. Nicolò fuggito altresì dirigen-dosi christianamente fè ricorso à Giosalat Barbaro Governator de Scutari. Raccolto un corpo di mille e duecento Cavalli affrontò Alessio rinforzato notabilmente da Turchi, lo vinse, gli scagliò molta gente con 800 di quegli infedeli e rimase Nicolò al primiero dominio (Verdizzotti lib: XXIII à c: 572, e 573).

Perso 'l più pretioso delle sustanze, de gl'haveri, e delle Signorie, mà niente dell'innata grandezza, e generosità de gl'hanimi, si ridussero i Nobili avanzi di questa famiglia à ricercare Nova Sede. Visti e girati molti luochi, e ritrovando la Città di Capodistria corrispondente à fatto al genio, e nobiltà de loro spiriti deliberarono d'elegersela per Patria. Mà non sapendo assuefatti al comando di

Docaini
Conti di puro e giusto
impero.

Blasone Capodistriano

Armi gentilizie Istra
e Trieste: Blasone giustinopolitano,
Ms del 1907 (SI PAK 357/1/4).

edita per Io: Andrea Angelum Commenum).

Në mungesë të Skënderbeut, Nikolla dhe Aleksii (Leka), vëllezërit Dukagjinasi filluan të vibeshin në garë për shkakt të dëshironin zotërimin. Senati i Venedikut u fut ndërmyjet tyre, duke u përpjekur që mësonde, që nga mosmarrvejshtet në mes tyre, cili do të binte në dorë turqve për të kërkuar ndihmë. Nikolla iku dhe u drejtua në mënyrë të krishterë kah Giosalay Barbaro, Guvernatori i Shkodrës, mbledhi një trupë prej një mijë e dyqind kalorësish u përball me Aleksin (Lekën) që ishte forcuar në mënyrë të dukshme nga turqit, fitoi ndaj tij, aty u hodhën në sulm shumë njerëz kundër atyre të 800-ve të pabesë dhe kështu Nikolla mbeti në krye të zotërimit. (Verdizzotti lib: XXIII a c: 572, e 573).

Pasi kishin humbur pasuritë më të çmuara dhe pronat dhe zotërimet, për jo se kishin humbur madhësinë dhe bujarinë e shpirtit, fisnikët e mbetur të kësaj familjeje filluan të kërkonin një vend të ri. Pasi u sollën dhe panë shumë vende, me të gjetur Kapodistriani që korrespondonte me gjenialitetin dhe me fisnikërinë e shpirttrave të tyre vendosën që ta zgjidhnin për atdhe. Por duke mos mundur që të rrinin pa zotërim, nxorën nga qeset një sasi floriri dhe blenë kështjellën e San Servolos së bashku me fshatrat që i përkisnin. Kështu nëpërmjet lutjes së fisme (letër lutjeje nga D. Pjetër Dukagjini, për Këshillin e Iustinopolit) (supplicatio carta per D. Petrum Ducaino, quod sit de Consilio Iustinopolis in lib: D à car: 176) drejtuar këshillit të qytetit për tu dhënë titullin e Patricëve, u pranuan me hir dhe u bënë pjesëtarë të atij nder, për të cilin gjithmonë mund të japin dëshmi, sidomos nga doktor Paolo Dukagjini (Paolo Ducaino), i cili duke mos ikur aspak nga vija e virtyteve të shquara të më të mëdhenjve, arriti të bëhej një ekspert i së drejtës, të zakoneve të kthjella dhe të kandëshme, i dhënë pas drejtësisë, pas mëshirës dhe pas religjionit. Më në fund ky fis i kaq shumë personazheve u shkri në një pasardhës të vetëm duke u shuar në vitin 1609. Emblemën e kishin të vendosur në një fushë me ngjyrë të bruztë (kaltër e mbyllur) dhe të bardhë, të ndarë me një skalion i kuq dhe në fushën e bruztë janë të vendosur dy yje, në ngjyrë të bardhë apo të argjenditë dhe aty shihet edhe një dorë që shtrëngon një gjarpër.

je bil plemiški ostanek te družine primoran poiskati nov sedež. Preiskali in ogledali so si številne kraje, naposled so našli mesto Koper kot primerno za plemenitost njihovega duha in ga izbrali za svojo domovino. Toda, ker niso bili navajeni vladati brez kneževine, so plačali v zlatu za nakup gradu sv. Socerba vključeno s pristojnostmi nad nje govimi zaselki.

Nato so naslovili na mestni Svet prošnjo (supplicatio carta per D. Petrum Ducaino, quod sit de Consilio Iustinopolis in lib: D à car: 176) za pridobitev plemiškega naslova, ki jo je ta ugodno rešil in jih razglasil poročene s to častjo, s katero se dokazuje in spominja hvaležno potomstvo, zlasti doktor Pavel Ducaino, ki v ničemer ne odstopa po plemenitih krepostih od svojih velikih prednikov in opravlja poklic pravnika (jurekonzulta) in je čistih in vzvišenih navad, ljubitelj pravičnosti, usmiljenja in vere. Njihovo nasledstvo se je od številnih članov skrčilo na enega, s smrtjo katerega je plemiška rodbina izumrla leta 1609. Njihov grb je bil v turkizni in beli barvi, razdeljen s škarnico rdeče barve, na turkizni podlagi sta bili dve zvezdi, na beli ali srebrni pa roka, ki drži kačo.

starsene senza Signoria, esborsata quantità d'oro s'acquistarono 'l Castello di S. Servolo con l'abbesse pertinenze de suoi Villaggi. Indi sporta gentile supplicazione (supplicatio carta per D. Petrum Ducaino, quod sit de Consilio Iustinopolis in lib: D à car: 176) al Consiglio della Città per conseguimento dell'ordine Patritio, furono gratiosamente accolti, e dichiarati di quell'honore consorti, onde poscia memore dimostròsi sempre la grata Posterità, in spetie 'l Dottor Paolo Ducaino, qual niente tralignando dall'Illustri virtù di suoi maggiori riuscì ottimo Giureconsulto, di costumi candidi, e soavi, amatore della giustizia, della pietà, e della religione. Colata in fine la discendenza di tanti Personaggi nell'unico rampollo d'uno di questo Casato mancò l'anno 1609. Portavano l'Arma in Campo Turchino, e bianco divisato con uno Scaglione rosso havente nel Turchino due stelle, e nel bianco, ò argenteo una mano qual stringe un serpente.

Burime të shkrjuara Pisni viri Fonti scritte

Nicolo MANZIOLI: *Nova descrizione della provincia dell'Istria*, In Venetia 1611, str. 80 (SIK KP D R 6735).

Prospero PETRONIO: *Brani della Parte prima delle Memorie sacre e profane dell'Istria*, Ms degli anni 1680 e 81 (SI PAK 0299/008).

Vincenzo CORONELLI: *Isolario dell'Atlante Veneto*, In Venetia 1697 (SIK KP D 73488).

[Carta di] *Villa di Cani* [ca. 18. st.] (ŠAK KA 224/1).

Carta dell'Istria di Giovanni Valle, In Venezia 1792 (SIK KP D R 4172).

Stampa: Nobili di Capodistria, [s.n., s.l.] 1831 (SIK KP D R 73200).

Memorie di un viaggio pittorico nel litorale Austriaco (A. Selb – A. Tischbein), Trieste 1842 (SIK KP D R 13900).

Pietro KANDLER: *Codice Diplomatico Istriano*, Vol. IV, Trieste 1862-65, reg. 1212, 1215 (SIK KP D 73546/1-5).

Armi gentilizie Istria – Trieste: Blasono giustinopolitano, Ms del 1907 (SI PAK 357/1/4).

Ng. 79

Iginus Comnenus

|80

Iginus Ducaginus

81/

\81

Gregorius Ducaginus

Anastasius Ducaginus

natus an: Dom: 1349

natus an: Do: 1320

uxo: Maria Ioannis Musauli

/ \

82	82 	82	82	82	82/	\82
Progonus	Andreolus	Hiero	Paulus	Basilius	Paulus	
natus an:1391	natus an:1395	natus an:1392	natus an:1399	alias Vasil:	natus an:1390	

|

|83

|83

 83	83	83	83	 83	Maria	Anastasius
Lechas	Prognus	Georgius	Lechas	Demetrius		nat.an:1412

nat.an:	nat:an	nat.an:	nat.an:	\	
----------------	--------	---------	---------	---	--

1410	1411	1418	1411	\	\	/ \
-------------	------	------	------	---	---	-------

 (Kanun)\			\	\	/ \
------------------	--	--	---	---	-------

84	84\	84	84	84\	84\	84/	84	84\
----	-----	----	----	-----	------------	-----	----	-----

Nicolaus	Progone	Progone	Nicolaus	Stephanus	Ioanes Demetrius	Maria	Basilius	Giliano
----------	---------	---------	----------	-----------	-------------------------	-------	----------	---------

85			(Castellanum S. Servuli)\	
----	--	--	----------------------------------	--

Aras Bagsà	85	85	85	85	85	85	85	85\	85
------------	----	----	----	----	----	----	----	------------	----

lure familia Cuchi	Veza	Maria	Sara	Nicolaus	Paulus	Georgius	Lecas	Ioanes	Franciscus
--------------------	------	-------	------	----------	--------	----------	-------	---------------	------------

ex linea feminina	Georgii	/	/	/	/	
-------------------	---------	---	---	---	---	--

86	86	86\	86	86	86/	86/	86/	86/	86
----	----	-----	----	----	-----	------------	-----	-----	----

Progone	Andev	Memes	Francesca	Maria	Nicolaus	Bartolomeus	Nicodemia	Dorothea	Anibal
---------	-------	-------	-----------	-------	----------	--------------------	-----------	----------	--------

Amasi	lura	Bugsa				87
-------	------	-------	--	--	--	------------

Bugsa	lura				Paulus (Doctor Jure-Consultum)
-------	------	--	--	--	---------------------------------------

Idra					88/ 88\
------	--	--	--	--	----------------

Nicolaus Ioannes

*****

Disa të dhëna për Dukagjinët para pushtimit osman të Shqipërisë

Nekaj podatkov o albanski plemiški družini Ducagini (Ducaina) pred turško zasedbo Albanije

Alcuni dati sulla famiglia nobile albanese Ducagini (Ducaina) prima della conquista ottomana dell'Albania

Edmond Malaj

Dukagjinët është një ndër familjet e vjetra fisnike shqiptarë e cila njihet që në shekujt XIV-XV.

Zotërimet e saj gjendeshin në veri të trojeve shqiptarë dhe shtriheshin në veriperëndim nga Zadrime e Sipërme deri në Ndërfandinë dhe në verilindja deri në pikën ku bashkohen Drini i Zi me Drinin e Bardhë, duke përfshirë Brenda saj krahinat e Dukagjinit dhe të Rrafshit të Dukagjinit që sot gjendet në Kosovë. Megjithatë krahina e sotme e Dukagjinit si toponimi filloi të përdorej kryesisht gjatë periudhës osmane e më vonë, sepse krahina e Dukagjinit, duke përfshirë edhe trojet, ku kanë qenë zotër Dukagjinët në mesjetë kishte emrin Pulatum (shq. Pult) dhe ndahej në Pultin e Sipërm dhe Pultin e Poshtëm. Megjithatë Dukagjinët i gjejmë edhe Ulqin, por në lidhje me pronat e tyre në këtë qytet nuk kemi hëpërbë të dhëna.

Stema e Dukagjinëve përbëhej nga një shqiponjë e Bardhë njëkrenore, kurse vulën e tyre nuk e njohim. I pari pjesëtarë njihet si Dukë Gjin Tanush apo Gjin Ducagjini (Ginus Ducaginus) i përmendur në fund të shekullit të XIII, i cili kishte dy djem Gjergj Dukagjinin, të lindur në vitin 1349 dhe Atanazius Dukagjinin për të cilin nuk jepet një datë lindjeje. Ti-

Ducagini so ena od najstarejših plemiških družin v Albaniji, ki jo dokumenti omenjajo že v 14. oziroma 15. stoletju.. Njihove posesti so se razprostirale na severu Albanije, začeni pri Zadrimu na severo-zahodu, do Nderfandine na se-

vero-vzhodu, pa vse do točke, kjer se združita reki Črni in Beli Drin, vključujoč pokrajini Ducagini in Metohija na ozemlju današnjega Kosova. Toda ime pokrajine Dukagjin v današnji rabi, se je uveljavilo kot ledinsko ime šele v času po turški zasedbi. Pokrajina,

kjer so imeli svoje posesti Ducaginjii, se je v srednjem veku imenovala Pulatum (albansko Pulti) in je bila razdeljena v Zgornji in Spodnji Pulatum. Ducaginjii so poleg tega izpričani tudi v albanskem mestu Ulcinju (albansko Ulcin). Na žalost se niso ohranili pisni viri o njihovi zgodovinski preteklosti in posestvih v tem mestu. Na grbu družine Ducagini je upodobljen enoglavi beli orel, medtem ko je njihov pečat nima obeležij plemenitosti. Prvi izpričani član družine je znan kot vojvoda Gini Tanusio

I Ducagini sono una delle più antiche famiglie nobili albanesi del Medio Evo, documentati specialmente nei secoli XIV-XV. I loro possedimenti si estendevano nei territori albanesi settentrionali cominciando da nord-ovest da Zadrime superiore fino a Nderfandina nel nord-est, fino al punto, dove si uniscono il fiume Drin Nero col Drin Bianco, comprendendo le regioni di Ducagini e di Metohija nell'odierna Kosovo. Tuttavia, la provincia di Dukagjin viene usata come toponimo solamente nel periodo ottomano e più tardi ancora. Questa regione nel Medio Evo veniva chiamata Pulatum (alban. Pulti) ed era suddivisa in Pulatum superiore e Pulatum inferiore. Tuttavia i Ducagini sono documentati pure nella città albanese di Dolcigno (alb. Ulcin).

Lo stemma dei Ducagini rappresenta un'aquila moncefala bianca, mentre il sigillo non è nobile. Il membro più noto di questa famiglia è il duca Gini Tanusio, documentato come Gino Ducagini (Ginus Ducaginus) alla fine del secolo XIII. Aveva due figli, Gjergj (Giorgio) Ducagini, nato nel 1349 e Atanasius (Atanasio) Ducagini, del quale non conosciamo la data di nascita. L'uso dell'appellativo "Tanusio Gino Duca Albanese" (Tanuschium Ginium Ducam Albanensem) ci fa pensare che ab-

Vittore Carpaccio, Shkodra / Skadar / Scutari (Scuola degli Albanesi, Venezia).

tullin e tij Dukë, (Ducam Ginium Tanuschium Albanensem) ai duhet ta ketë marrë gjatë kohës kur ka shërbyer si oficer në shërbim të ushtrive bizantine.

Në shekullin e XIV për një farë kobe Dukagjinasve u përkiste edhe qyteti i Lezhës, të cilin e humbin Tanush Dukagjini me të vëllanë në vitin 1395. Ata ia lëshojnë Lezhën venedikasve, me kusht që të kishin nga ky qytet një të tretën e të gjithë prodhimit. Edhe këtë të drejtë ata e humbin më vonë, sepse më 8 prill të vitit 1401 paraqitet në Senatit e Venedikut një fisnik i quajtur Johan Barbo, i cili kërkon që të vendoset një administrator në Lezhë për kontrollin e këtyre të ardhurave që më parë u kishin përkatur Dukagjinëve. Sesi kishte ndodhur kalimi i këtyre të drejtave nga Dukagjinit tek venedika-

ali Gino Ducagini (Ginus Ducaginus) s konca 13. stoletja. Imel je dva sinova; starejši Gjergj (Jurij), se je rodil leta 1349, za mlajšega Atanasija (Atanasius), pa ne poznamo letnice rojstva. Iz naziva "Tanuscio Gino Duca Albanese" (Tanuschium Ginium Ducam Albanensem) lahko sklepamo, da je služil kot oficir v bizantinski vojski. V 14. stoletju je družini Ducagini pripadalo še mesto Alessio (alb. Lezha) na severu Albanije, ki pa so ga izgubili v času Tanuscha Ducaginja in njegovega brata, leta 1395. Mesto sta predala Benečanom pod pogojem, da dobita tretjino njegovih letnih prihodkov. Kasneje sta brata izgubila to pravico, saj je 8.4.1401 beneški Senat potrdil Giovannija Barbota za novega upravitelja v Lezhi in tako

bia servito come ufficiale nell'armata bizantina. Nel secolo XIV i Ducagini sono signori della città di Alessio (alb. Lezha), che verrà persa da Tanush Ducagini e suo fratello nel 1395. La cedettero ai veneziani in cambio di un terzo di tutta la produzione annuale della città. Più tardi venne tolto a loro questo diritto, poichè Giovanni Barbot l'8 aprile 1401 propose al Senato di Venezia di stabilire un amministratore a Lezha col compito di controllare tali entrate, che in precedenza appartenevano ai Ducagini.

Nei primi anni del secolo XV sono conosciuti specialmente i fratelli Nicola e Paolo Ducagini. Lek Ducagini III era figlio di Paolo Ducagini. In un documento datato 27 maggio 1402 vengono menzionati tre fratelli, Paolo, Tanush e Progamo Ducagini. In que-

si Johan Barbo, kjo në dokumentin që disponojmë nuk bëhet e qartë.

Në fillim të shekullit XV njihen kryesisht vëllezërit Nikollë dhe Palë Dukagjini. Lekë III Dukagjini ishte i biri i Palë Dukagjini. Po e cilësojmë Lekën si Leka III, pasi krahas tij ka edhe të tjerë me të njëjtin emër. Krahas tyre, nëpër dokumente përmenden edhe të tjerë. Në një dokument të datës 27 maj 1402 përmenden tre vëllezër Pal, Tanush dhe Progam Dukagjini të cilët kishin edhe vëllezër të tjerë. Në këtë dokument Progami cilësohet si besnik ndaj Republikës së Venedikut. Aty dokumenti përmenden edhe kushërinjtë e tyre Lekë Dukagjini II me të birin Progamin (II), i cili cilësohet si besnik ndaj Venedikut dhe që ishte vrarë duke luftuar për nder të zotërimit venedikas në kështjellën e Shatit. Tre vëllezërit e sipërpërmendur Pal, Tanush dhe Progam Dukagjini, e ndjenin veten të rrezikuar nga kërcënimi turk dhe i kërkojnë Republikës Venedikase ndihmë dhe strehim të familjeve të tyre në Shkodër, e cila në atë kohë i përkiste sundimit venedikas. Kjo kërkesë e tyre u përmbushet dhe përveç lejes së strehimit të grave dhe të fëmijëve të tyre në Shkodër, atyre u jepet edhe nga një kalë dhe një rrogë prej tre dukatesh arë në muaj.

Në dy dokumente venedikase të vitit 1403 përmenden edhe Gjergj Dukagjini, një feudal i vogël dhe vasal shumë besnik ndaj Venedikasve, i cili nga kontkapideni venedikas i qytetit të Shkodrës kishte marrë administrimin e fshatrave Balldren dhe Kakarriq. Aty ai kishte krijuar edhe një ushtri të vogël prej 50 kalorësish dhe 100 këmbësorësh dhe kërkonte nga Venediku që ti falej edhe taksa, një të dhjetat që nxirreshin nga këto fshatra, me qëllim që të mbante ushtrinë e tij të vogël që do të vihej nën urdhrat e rektorëve venedikas po të ishte nevoja. Kjo taksë nuk iu hoq, por në këmbim iu premtua një dhuratë prej 60 perpësh që do ta merrte të ndarë me dy afate, një të pjesë për festën e Shën Pjetrit dhe pjesën tjetër për ditën e Pashkëve. Dhe krahas kësaj do të jepeshin edhe

prevzel nadzor nad omenjenimi prihodki. Na začetku 15. stoletja sta na čelu rodbine najvidnejšo vloga igrala brata Nicola in Paolo Ducagini. Lek Ducagini III. je bil sin Paola Ducaginija.

V listini z dne 27.5.1402 so našteteti trije bratje Ducagini: Paolo, Tanush in Progam. Slednji naj bi bil zvest podanik Beneške republike. V listini sta navedena tudi njihova bratranca: Lek Ducagini II. in Progam (II); slednji naj bi tudi bil zvest podanik Beneške republike, ki je umrl pri obrambi gradu Shati, tedaj v njeni posesti. Omenjeni trije bratje so pred turško nevarnostjo zaprosili za pomoč Benečane z željo, da bi preselili svoje družine na varno v mesto Skadar, ki je bilo tedaj pod beneško oblastjo. Benetke so ugodile njihovi prošnji, poleg tega so vsakemu med njimi podelili konja in plačo v višini treh zlatih dukatov mesečno. V dveh listinah iz leta 1403 se omenja tudi Georg Ducagini, manjši fevdalni gospod in zvest beneški vazal, kateremu je beneški upravitelj in kapitan Skadra, izročil v upravljanje zaselke Balldreni in Kakarriqi. Zbral je manjšo vojsko, ki je štela 50 konjenikov in 100 pešakov, vzdrževal pa naj bi jo tako, da bi ga oprostili davkov, ki so znašali desetino prihodkov omenjenih zaselkov. Benečani ga niso oprostili plačevanja davkov, so mu pa ponudili 60 perperjev, ki so mu jih izplačali v dveh obrokih, prvega na god sv. Petra in drugega za Veliko noč. Poleg tega so mu dobavili 12 svežnjev blaga za izdelavo klamidije s kapuco, s čimer bi izkazoval beneško pripadnost in oblast, kar so kasneje potrdili z listino z dne 9.8.1403.

Nicola Ducagini je znan po tem, da je vodil vstajo proti Turkom leta 1435, s katero je osvobodil mesto Deja, 12 km od Skadra. To je družino Ducagini privedlo v spor s plemiško družino Zaharia. Leta 1445 so Ducagini naročili umor Leka Zaharia, ki je bil nato dejansko

sto documento Progam è considerato fedele alla Repubblica di Venezia. Nel documento vengono menzionati anche i loro cugini Lek Ducagini II con il figlio Progam (II), il quale è considerato fedele a Venezia, è stato ucciso difendendo il castello Shati (Satti), che al tempo fu un possedimento veneziano. I tre fratelli, Paolo, Tanusio e Progam Ducagini, minacciati dai turchi, si rivolsero alla Repubblica di Venezia per chiedere rifugio per le loro famiglie nella città di Scutari, al tempo possedimento della Dominante. La loro richiesta venne acconsentita, oltre al permesso di alloggio alle loro famiglie a Scutari, venne assegnato ad ognuno di loro un cavallo e un salario di tre ducati d'oro al mese.

In due documenti veneziani dell'anno 1403 viene menzionato pure Georg Ducagini, un piccolo feudatario, vasallo fedele dei veneziani, al quale il conte-capitano veneziano di Scutari aveva dato in amministrazione i villaggi di Balldreni e Kakarriqi. È noto per aver formato un piccolo esercito di 50 cavalieri e 100 fanti in quella regione e chiedeva ai veneziani di essere esonerato dal pagamento delle tasse, che ammontavano ad un decimo del ricavato da questi villaggi, affinché potesse mantenere il suo piccolo esercito, al comando dei rettori veneziani. La tassa non è stata rimossa, ma in compenso gli furono promessi 60 perperi che sarebbero stati versati in due parti, una per la festa di San Pietro e il resto il giorno di Pasqua. Inoltre li furono date pure 12 braccia di stoffa per ricamare una clamidia con cappuccio, segno del potere veneziano. La donazione della stoffa venne documentata pure in un documento datato il 9 luglio 1403.

Nicola Ducagini è noto ad aver organizzato una rivolta antiturca nel 1435, riuscendo a liberare la città di Deja (12 km da Scutari), per la quale in seguito i Ducagini furono in conflitto con la famiglia nobile Zaharia. Nel 1445 i Ducagini assumono un sicario per uccidere a tradimento in un'imboscata Lekë Zaharia.

V. Coronelli: Isolario dell'Atlante Veneto, In Venetia 1697 (SIK KP D 73488).

12 krahë stof për të bërë për vete një klamide dhe një kapuç për nderin e zotërimit venedikas. Dhurimin i stofit vërtetohet edhe një herë në një dokument të mëvonshëm të datës 9 korrik 1403.

Nikollë Dukagjini njihet për udhëheqjen e një kryengritjeje antiosmane në vitin 1435 me anë të së cilës arriti të çlirohte qytetin e Dejës, për shkakun e së cilës më vonë Dukagjinët do të kishin konflikte me Zahariajt. Nikollë dhe Palë Dukagjini morë pjesë dhe në Kuvendin e Lezhës të organizuar nga Skënderbeu në vitin 1444.

Në vitin 1445, siç e thashë edhe më sipër Dukagjinët patën një konflikt me Lekë Zaharinë, i cili u vra disa kohë më vonë në mënyrë të pabesë nga Dukagjinët, me anë të një vrasësi të paguar. Fakti që Skënderbeu po bëhej më i fortë, ishte për Dukagjinët një gjë e pakëndshme, kështu ata u afruan herë me Venedikun (1456) e herë me Osmanët (1457) me ndihëm e të cilëve ata marrin Kështjellën e Satit,

kmalu ubit v zasedi. Nicola in Paolo Ducagini sta se udeležila skupščine (Lige), ki jo je sklical Skanderberg v Lezhi leta 1444.

Po njej je Skanderberg postajal čedalje močnejši in vplivnejši, kar ni ustrezalo Ducaginjem, ki so sklenili zaveznitvo z Benečani (1456) in s Turki (1457), ter z njihovo pomočjo zavzeli utrdo Shati. Skanderberg je nastopil proti Leku Ducaginjiju, vendar sta se po dolgotletni nenaklonjenosti in sovraštvu sprti strani spravili in sklenili premirje. Ključno vlogo je pri spravi odigral škof Paolo Angelo iz Drača (alb. Palë Ejlli, lat. Paulus Angelus), leta 1463. Do premirja med Skanderbegom in Lekom III. Ducaginjem je prišlo predvsem zaradi vse večjih turških groženj družini Ducagini, ki so hkrati ogrožale tudi njihova posestva. Od tedaj dalje so Ducaginjiji pod vodstvom Leka III. in Nicolaja dejavno sodelovali v boju proti Turkom. Po smrti Skan-

Nicola e Paolo Ducagini hanno partecipato anche all'Assamblea (Lega) di Alessio (Lezha), convocata da Skanderbeg nel 1444. Skanderbeg stava diventando sempre più influente, per i Ducagini stava diventando una realtà insopportabile, così rinunciarono all'alleanza con Skanderbeg per unirsi ai veneziani (1456) e ai turchi (1457), con il loro appoggio si imposero del castello di Shati. Fu allora che Skanderbeg iniziò a perseguire Lek Ducagini, per porre fine a questa posizione inquietante. Dopo diversi anni di ostilità tra Skanderbeg e i Ducagini, entrambe le parti si sono riconciliate, grazie all'intervento del vescovo Paolo Angelo di Durazzo (alb. Palë Ejlli, lat. Paulus Angelus) nel 1463.

Il riconciliamento tra Skanderbeg e Lek III Ducagini è stato favorito dalla crescente minaccia turca, rivolta verso i possedimenti dei Ducagini. Da allora, i Ducagini, al comando di Lek III e di Nicola Ducagini, hanno combattuto i turchi. Dopo la morte di Skan-

gjë që e bëri Skënderbeun të ndërhynte kundër Lekë Dukagjinit, me qëllim që të mënjanonte këtë pozicion të rrezikshëm prapa krahëve të tij.

Pas disa vitesh armiqësie midis Skënderbeut dhe Dukagjinëve, dy palët u pajtuan. Që pikërisht ndërhyrja e Palë Engjëllit që çoi që Skënderbeu të pajtohej me Lekë Dukagjinin në vitin 1463. Pajtimi me Skënderbeun duhet të ketë ndodhur edhe për shkakun e rritjes së kërcënimeve turke edhe ndaj Dukagjinave vetë, pasi territoret e tyre ishin drejtpërdrejtë nën goditjet osmane. Nga ky moment e më vonë Dukagjinët kryesisht me në krye Lekë III Dukagjinin, por edhe me Nikollë Dukagjinin, morën pjesë aktive në luftën kundër osmanëve. Pas vdekjes së Skënderbeut Lekë III Dukagjini u bë një ndër figurat kryesore udhëheqëse në luftë kundër osmanëve duke luajtur një rol të rëndësishëm në fitoren e trupave shqiptare para mureve të Krujës në vitin 1477. Me e emrin e Lekë Dukagjinit lidhet edhe një nga variantet e së Drejtës Zakonore shqiptare, i Ashtuquajturi Kanuni i Lekë Dukagjinit, për të cilin pretendohet se e ka origjinën tek dispozitat ligjore që ka nxjerrë vetë Lekë Dukagjini në kohën e tij.

Pasi vitit 1479, pasi kishin rënë kësh-tjellat kryesore si Lezha, Drishti, Kruja, Shkodra, etj. Nikolla dhe Lekë Dukagjini si shumë fisnikë të tjerë shqiptare u detyruan të emigronin në Itali, për tu kthyer përsëri disa vite më vonë, më 1481, pas vdekjes së Sulltan Mehmetit II, me shpresën se do të rifitonin sërish zotërimet që kishin pasur dikur. Një dege e kësaj familje, vazhdoi të ekzistonte në Turqi. Përfaqësuesit e kësaj dege ishin rritur në oborrin e sulltanit dhe bënë atje karrierë. prej këtyre mund të përmendim vezirin Dukagjinzade Mehmet dhe Dukagjinzade Jahja Bej dhe Ali Bej. Me rëndësi është Dukagjinzade Jahjabej ose Jahja Bej Dukagjini i cili u bë më vonë administrator i Bosnjës dhe që ndër poetët e dëgjuar të periudhës klasike të Letërsisë Osmane. Edhe Ali Bej Dukagjini njihet si poet osman, por është më pak i njohur. Kurse një degë tjetër u vendos në Istria.

V. Coronelli: Isolario dell'Atlante Veneto, In Venetia 1697 (SIK KP D 73488).

Literatura e përdorur

Barleti, Marin, *Historia e Skënderbeut*. Përkthyer nga Stefan J. Prifti. Tiranë: Universiteti Shtetëror i Tiranës 1964.

Buda, Aleksandër, "Dukagjinët", në: Fjalor Enciklopedik Shqiptar. Botim i ri. Vëllimi i parë: A-Gj. Tiranë: Akademia e Shkencave e Shqipërisë 2008, f. 542.

Elsie, Robert, *A Biographical Dictionary of Albanian History*. London/New York: Tauris 2012, p. 126-128.

Dokumente për Historinë e Shqipërisë të shek. XV. I (1400-1405). Përgatitur nga Injac Zamputi dhe Luan Mallezi. Redaktor përgjegjës Aleks Buda. Tiranë: Akademia e Shkencave (Instituti) i Historisë) 1987, dok. Nr. 101, 215, 329 353.

Historia Byzantina duplici Commentario illustrata. Prior Familias ac Stemmata imperatorum Constantinopolitarum, cum corundem Augustorum Nomismatibus, & aliquod Iconibus; Præterea Familias Dalmaticas & Turcicas complectitur: Alter Descriptionem Urbis Constantinopolitanæ qualis extitit sub Imperatoribus Christianis. Auctore Carolo Du Fresne Domino Du Cange, Regi a Consiliis, Francæ pud ambianos Questore. Venetiis, Ex Typographiæ Bartolomæi Javarina M. DCC. XXIX, p. 167

Kanuni i Lekë Dukagjinit. Vepër postume. Permbledhë e kodifikue prej A. Shtjefen Konst. Gjeçov. O.F.M. (Shtypshkroja Françeskane, Shkodër 1933, rëbotim Enti i teksteve, Prishtinë 1972).

Monumenta Archeologica 28: *Light and Shadow. Isolation and Interaction in the Valley of Northern Albania*. Editors: Michael L. Galaty, Ols Lafe, Wayne E. Lee, Zamir Taflicca. Los Angeles: Cotsen Institute Of Archeology Press (University of California) 2013, f. 53.

Nopça, Franc, *Fiset e Malësisë së Shqipërisë Veriore dhe e Drejta Zakonore e tyre*. Përkthyer nga Dr. Mihallaq Zallari. Përgaditja për botim dhe redaktimi: Akad. Asoc Marenglen Verli dhe Dr. Edmond Malaj. Tiranë: Eneas 2013, p. 59.

Shufflay, Milan, *Histori e Shqiptarëve të Veriut*. (Studim Sociologjik). Përkthet Abdullah Konushevci. Prishtinë: Nositi 2009, p. 25-28.

Varfi, Gjini, *Heraldika shqiptare*. Tiranë: Dituria 2000.

Foto Shkodra / Skadar / Scutari.

derbega leta 1468, je postal Lek III. Ducagini ključna oseba v boju proti Turkom; zaslužen je za zmago albanske vojske pred obzidjem Kruje leta 1477.

Z Lekom Ducaginjem je povezano tudi albansko običajno pravo, tako imenovani kanon (Kanun) Leka Ducaginjija, ki je verjetno nastal v skladu s predpisi, ki jih je razglasil sam Lek Ducagini. Po letu 1479, ko so padla v turške roke številna albanska mesta kot Lezha, Drishti, Kruja, Skadar itd., podobno kot številni albanski plemiči, sta tudi Nicola in Lek Ducagini zapustila svojo rodno domovino in se začasno umaknila v Italijo z namenom, da bi se kasneje vrnila. Leta 1481, po smrti sultana Mehmeda II. je zavlado upanje, da bosta na albanskih tleh ponovno vzpostavila položaj in vpliv, ki sta ga nekdanj uživala. Ena veja te družine se je naselila v Turčiji, saj so predstavniki te veje odraščali na sultanovem dvoru in tam tudi naredili uspešno kariero. Mehmet, Yahya Bey in Ali Bey Dukaginzade sta dosegla čast vizirja, slednji je bil kasneje imenovan za turškega upravitelja v Bosni in je tudi eden najpomembnejših turških pesnikov v klasičnem obdobju. Ena od vej Ducaginjiev pa je prebeganila v Istro, na ozemlje Beneške republike.

derbeg, Lek III Ducagini è diventato una delle figure chiave nella lotta contro i turchi ed ha giocato un ruolo importante nella vittoria delle truppe albanesi davanti alle mura di Croia nel 1477. A lui viene attribuita anche la codificazione del diritto consuetudinario albanese, il cosiddetto Canone (alb. Kanun) di Lek Ducagini.

Dopo il 1479, alla caduta dei principali castelli e delle città albanesi di Alessio (Lezha), Drivasto (Drishti), Croia (Kruja), Scutari (Shkodra) ecc., Nicola e Lek Ducagini furono costretti ad emigrare in Italia come molti altri nobili albanesi. Alcuni anni più tardi, nel 1481, ritornarono in Albania, dopo la morte del sultano Maometto II (orig. Mehmet II), sperando di ritrovare i beni, i possedimenti e di riassumere il potere che avevano svolto in passato.

Un ramo di questa famiglia si è trasferito in Turchia, alla corte del Sultano, svolgendo una carriera diplomatica. Vanno menzionati il visir (ministro) Dukaginzade Mehmet e Dukagjenzade Yahya Bey ed Ali Bey. Il più importante fu Dukagjinzade Jahjabej o Yahya Bey Ducagini, che in seguito divenne amministratore ottomano della Bosnia ed uno dei maggiori poeti della letteratura ottomana del periodo classico. Anche Ali Bey Ducagini fu un poeta turco, sebbene di minore importanza. Un altro ramo di questa famiglia si stabilì in Istria.

Familja fisnike shqiptare Dukagjini (Ducaino) në Istrien Venedike

Albanska plemiška rodbina Ducaino (dukagjini)
v beneški Istri

La nobile famiglia albanese dei Ducaino (Dukajini) nell'Istria veneta

Salvator **Žitko**

Edhe pse në të kaluarën familja Dukagjini ka luajtur një rol të rëndësishëm në historinë Shqiptare, në lidhje me të nuk ekzistojnë studime që inkuadrojnë në mënyrë gjithëpërfshirëse aktivitetet e saj. Të pakta dhe fragmentare janë tekstet që bëjnë fjalë për të, se më saktë për eksponentë të veçantë apo për posedimet e saj familjare.

Vepra "Kujtime të shenjta dhe profane të Istrias" [Memorie sacre e profane dell'Istria (1968)] me autor Prospero Petronio është në fakt buri i vetëm që risjell shkurimisht peripetitë e disa personazheve më të rëndësishme të kësaj familje, në veçanti të Lekë (Lech, Alessio) Dukagjinit dhe të vëllait të tij Nikollës (Nicolò), rolin që patën në periudhën fundit epike anti-osmane, marrëdhëniet me autoritetet turke dhe venedikase dhe eksodin i disa anëtarëve të familjes në Istrien Venedikase, ku në radhë të parë një pozicion të rëndësishëm pati Gjon Ducaino si kështjellar i San Servolos.

Mbi këtë detyrë të tij ka sjellë të dhëna të vlefshme sidomos Peter Kandler te "Kodi Diplomatik Istrien" (Codice Diplomatico Istriano (1986), duke publikuar të dy dukallet e Giovanni Mocenigo që kanë lidhje me emërimin e sipërpërmendur. Shënime modeste por të dobishme mbi Dukagjinët dhe shqiptarët e transferuar në tokën istriane gjenden edhe në seritë Senato Secreti. Cose

Uvod

O rodbini Ducaino (Dukagjini), kljub njeni pomembni vlogi v starejši albanski zgodovini, nimamo kakega celovitega, preglednejšega dela, pač pa zgolj posamezne orise in omembe nekaterih članov ter njihovih fevdalnih posesti. Petronijevo delo *Memorie sacre e profane dell'Istria* (2001) je domala tudi edino, ki podaja strnjen oris posameznih vidnejših družinskih članov, zlasti Lecha (Lekë, Alessia) Dukagjini-ja in njegovega brata Nikolaja (Nicolò), njuno vlogo v zadnjem obdobju protiturške epopeje, odnos do turških in beneških oblasti in odselitev nekaterih članov rodbine v beneško Istro, kjer je pomembnejšo vlogo igral zlasti Giovanni Ducaino v funkciji kaštelana gradu Socerb. O tem dragocene podatke prinaša zlasti Pietro Kandler v *Codice Diplomatico Istriano* (1986) z objavo obeh namestitvenih listin doža Giovannija Moceniga. Nekaj drobnih, koristnih podatkov o Ducainih oziroma albanskih priseljencih na istrskih tleh, zasledimo tudi v seriji *Senato Secreti Cose dell'Istria*, AMSI, Parenzo 1888, kakor tudi v reviji *La provincia dell'Istria*, a.XI, Capodistria 1877. Od splošnih zgodovinskih del podatke o rodbini Ducaino (Dukagjini) prinašajo B. Benussi (1924), G. de Totto (1939), D. Darovec (1990) D. Alberi (2001) in P. Muner (2015).

Za razliko od plemiških rodbin Bruti, Borisi, Brati in nekaterih drugih, ki so izhajale predvsem iz obalnih prede-

Introduzione

Sebbene in passato abbia avuto un ruolo importante nella storia albanese, sulla famiglia Ducaino/Docaino/Ducaini (Dukagjini) non esistono studi che inquadrino in maniera onnicomprensiva le sue vicende: pochi e frammentari sono i testi che ne parlano e riguardano per lo più singoli esponenti o i loro possedimenti feudali.

Le Memorie sacre e profane dell'Istria (1968) di Prospero Petronio sono, in pratica, l'unica fonte che riporta succintamente le vicissitudini di alcuni tra i personaggi più in vista della famiglia, in particolare Lech (Lekë, Alessio) Dukagjini e suo fratello Nicolò, il ruolo che ebbero nell'ultimo periodo dell'epopea anti-ottomana, il rapporto con le autorità turche e veneziane e l'esodo di alcuni esponenti della famiglia nell'Istria veneta, dove ebbe una posizione di rilievo in primo luogo Giovanni Ducaino nella sua funzione di castellano di San Servolo. Di questo incarico ha riportato dati preziosi soprattutto Pietro Kandler nel Codice Diplomatico Istriano (1986) pubblicando le due ducali di Giovanni Mocenigo relative alla nomina stessa. Modesti ma utili accenni ai Ducaino e agli albanesi trasferitisi in terra istriana si trovano anche nella serie Senato Secreti. Cose dell'Istria, AMSI, Parenzo 1888 e nella rivista La provincia dell'Istria, a. XI, Capodistria 1877. Altre opere di taglio storico che contengono notizie su

J. V. Valvasor, *Slava vojvodine Kranjske*, III. del, XI. knjiga, Ljubljana 2009 – 2011, str. 523-524 (SIK KP Š F 90560).

dell'Istria, *AMSI, Parenzo 1888 dhe në revistën "La provincia dell'Istria"*, a. XI, *Capodistria 1877. Vepra të tjera që përmbajnë lajme mbi këtë familje janë ato të B. Benussi (1924), G. de Totto (1939), D. Darovec (1990) D. Alberi (2001) dhe të P. Muner (2015).*

Ndryshe nga familjet fisnike Bruti, Borisi, Brati e të disa të tjerave që e kishin origjinën më së shumti nga krahinat bregdetare të Shqipërisë në dominimin e Serenissimas, ndonjë komponent i familjes Dukagjini u transferua në Istriën Venedikase tashmë që në dhjetëvjeçarin e shtatë të shekullit XV, duke kryer detyra të rëndësishme në fushën ushtarake dhe administrative për Republikën e Venedikut. Megjithatë siç na bën të ditur Prospero Petronio, ndryshe nga shtëpitë e tjera të sipërpërmendura, Dukagjinët në linjën e tyre mashkullore u shuan pak kohë më vonë (1609).

lov Albanije pod beneško oblastjo, so se člani rodbine Ducaino (Dukagjini) podali v beneško Istro že ob koncu sedemdesetih let XV. stoletja in v službi Beneške republike opravljali nekatere pomembne funkcije na vojaškem in upravnem področju, vendar so v primerjavi z njimi v moški liniji, kot poroča Prospero Petronio, tudi relativno zgodaj izumrli (1609).

Dukagjiniji na tleh beneške Istre – kaštelani gradu Socerb

Če sledimo navedbam P. Petronia, da so se po izgubi svojih posesti in imetja v Albaniji, Dukagjiniji podali v iskanje novega primernege sedeža, kjer naj bi našli novo domovino in so v ta namen prepotovali mnoge dežele in mesta, ter v beneškem Kopru našli primeren kraj, ki bi jim ustrezal za ohranitev njihovega dostojanstva in plemenitosti njihovega duha, in da viri že za leto 1480 poročajo o name-

questa famiglia albanese sono quelle di B. Benussi (1924), G. de Totto (1939), D. Darovec (1990) D. Alberi (2001) e P. Muner (2015).

A differenza delle famiglie nobili dei Bruti, Borisi, Brati e alcune altre che provenivano in gran parte dalle zone costiere dell'Albania sotto il dominio della Serenissima, singoli esponenti di quella dei Ducaino (Dukagjini) si trasferirono nell'Istria veneta già alla fine del settimo decennio del Quattrocento, svolgendo importanti incarichi in campo militare e amministrativo per la Repubblica di Venezia. Tuttavia, come riferisce Prospero Petronio, al contrario di questi altri casati, i Ducaino si estinsero in linea maschile poco tempo più tardi (1609).

I Dukagjini nell'Istria veneta – castellani di San Servolo

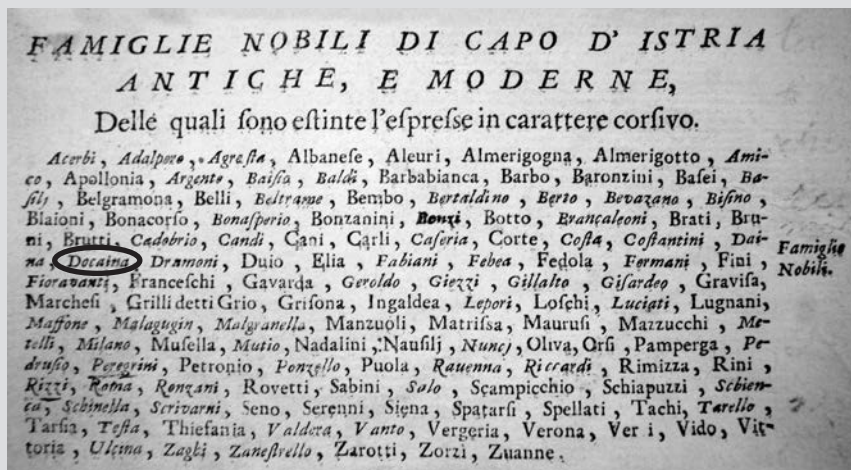
Se teniamo conto delle affermazioni di P. Petronio, il quale ricorda che,

nerit, tek Gjon Dukagjini që u bë kështjellar i San Servolos në vitin 1480, ka dalluar një ndër shumë komponentë të familjeve të ikura në masë nga Shkodra, të cilat Republika e Venedikut pas pushtimit të qytetit nga turqit i kishte adresuar me zgjuarsi në drejtim të trojeve të Istrias, duke pasur parasysh edhe gjendjen e tyre sociale të mëparshme dhe identitetin e tyre fisnik. Po sipas P. Petronios, edhe në atdheun e tyre të ri Dukagjinët nuk i braktisën zakonet e tyre aristokratike dhe kështu “ngaqë ishin mësuar të komandonin, shpenzuan një sasi ari dhe blenë kështjellën e San Servolos me fshatrat që i përkisni”.

Sipas një deliberacioni (zgjidhjeje) të Senatit Venedikas, Pietro Dukagjini (Pietro Ducaino) i paraqiti një lutje relative Këshillit të Madh të Koprit, me qëllim që statusi i tij i mirëqenies të shtrihej dhe ky nder t'u njihet edhe trashëgimtarëve të tij të ardhshëm. Në Kodeksin Diplomatik Istriani (Codice Diplomatico Istriano), në lidhje me emërimin në vitin 1480, P. Kandler shkëton: “Dogji Giovanni Mocenigo lëvdon emërimin si kështjellar të San Servolos shumë të merituarin shkodranin Gjon Dukagjini (Giovanni Duchayno), nga i cili vjen edhe emri i fshatit të tij, që tani quhet fshati i Kanëve apo i Dekanëve” dhe në vazhdim, në vitin 1481 rithekson: “Dogji Giovanni Mocenigo urdhëron që të rivendosë në kapitanatin e Kastelnovos shkodranin Gjon Dukagjini (Giovanni Ducaino)”.

Mbi bazën e asaj që u referua nga Petronio dhe nga Kandler, shumë historianë istriani, e në veçanti B. Benussi, avancuan hipoteza të ndryshme në lidhje me krijimin dhe pronësinë e “fshatit Dukaini”, “Dukagjin apo të Dukagjinëve” (Villa Ducaina apo Villa De Ducaini). Benussi pohon se rreth vitit 1480 Venediku i lejoi shkodranit Gjon Dukagjini (Giovanni Dukaini) dhe të afërme të tij të themelojnë një fshat që e mori emrin

V. Coronelli: Isolario dell'Atlante Veneto, In Venetia 1697 (SIK KP D 73488).

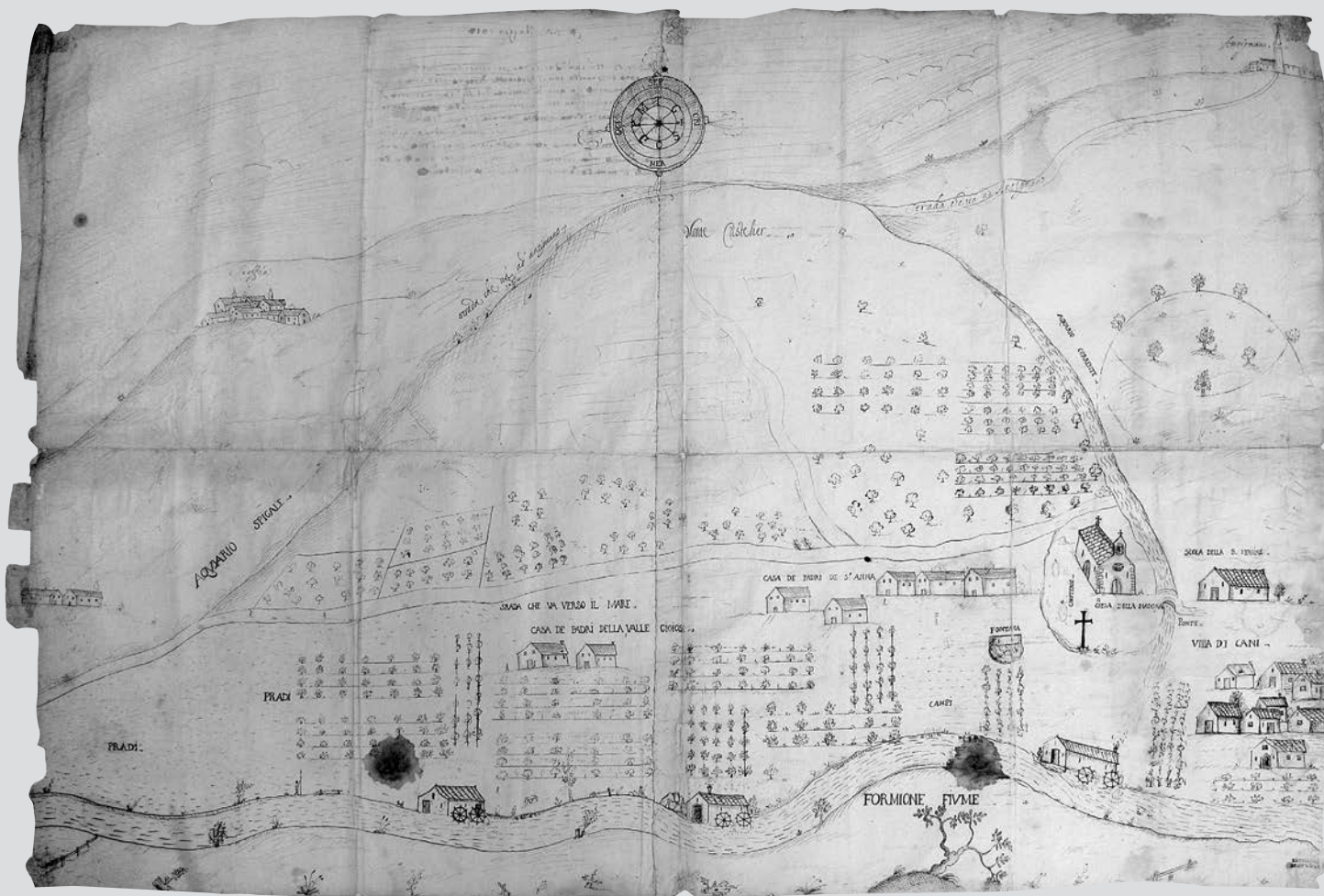
grad Socerb z vsemi pristojbunami in pripadajočimi vasmí. Tako je Pietro Ducaino na koprski Veliki svet na podlagi odredbe beneškega Senata, naslovil prošnjo, ki je bila dobrohotno prejeta in je ta čast pripadala tudi naslednjim rodovom.

Tako P. Kandler v *Codice Diplomatico Istriano* ob namestitveni listi iz leta 1480 pravi: »Dož Giovanni Mocenigo izraža zadovoljstvo zaradi imenovanja zaslužnega Skadarčana Giovanniya Ducaina za kaštelana Socerba, iz katerega izhaja tudi ime njegove vasi, ki se sedaj imenuje Decani, nekoliko dalje pa za leto 1481 ponovno navaja: »Dož Giovanni Mocenigo odreja, da se Skadarčana Giovanniya Ducaino znova postavi na mesto kaštelana na Socerbu«.

Na podlagi Petronijevih in Kandlerjevih navedb, se je zato pri mnogih istrskih zgodovinarjih, zlasti pri B. Benussiju, pojavljala teza glede lastništva in poimenovanja »Villa Ducaina« ozirna »Villa De Cani«. Benussi namreč navaja, da so Benetke okoli leta 1480 dovolile Skadarčanu Giovanniyu Ducainu in njegovim sorodnikom postaviti vas, ki je po njih dobila svoje ime. V zvezi s tem P. Muner, izhajajoč iz D. Alberija pripominja, da je zgodovina tega problema nekoliko bolj kompleksna, saj v njem nastopata dva protagonista: »Villa Decani« bi torej bila lahko naseljena po letu 1480, ko je beneški Senat odredil Giovanniyu

quista della città da parte dei Turchi, aveva sagacemente indirizzato verso la propria Terraferma e l'Istria, anche in considerazione del loro precedente stato sociale e dell'estrazione nobiliare. Sempre secondo P. Petronio, pure nella nuova patria i Ducaini non seppero rinunciare alle loro abitudini aristocratiche e quindi »non sapendo assuefatti al comando di starsene senza Signoria, esborsata quantità d'oro s'acquistarono 'l Castello di S. Servolo con l'abbesse pertinenze de suoi Villaggi«. In base alla delibera del Senato veneziano, Pietro Ducaino presentò la relativa supplica al Maggior consiglio di Capodistria che gli concesse il suo benevolo benessere, estendendo tale onore a tutti i suoi eredi futuri.

Nel Codice Diplomatico Istriano, relativamente all'insediamento del 1480, P. Kandler annotava: »Doge Giovanni Mocenigo loda la nomina in Castellano di S. Servolo del benemerito Scutarino Giovanni Duchayno, dal quale venne il nome alla villa sua, ora dei Cani, o Decani« e in seguito, sotto l'anno 1481, ribadiva: »Doge Giovanni Mocenigo ordina di rimettere nel Capitanato di Castelnovo lo scutarino Giovanni Ducaino«. Sulla base di quanto riferito dal Petronio e dal Kandler, molti storici istriani, e in particolare B. Benussi, avanzarono diverse ipotesi in merito alla nascita e alla pro-

[Carta di] Villa di Cani [ca. 18. st.] (ŠAK KA 224/1).

nga ata vetë. Por duke iu mbështetur D. Alberit, P Muner vrojton që kjo çështje është pak më tepër komplekse dhe implikon përfshirjen e dy protagonistëve. “Fshati Dekani” (Villa Decani), mund të jetë bërë fare mirë një vend i banuar pas vitit 1480, kur Senati i Venedikut i kishte dhënë të drejtën për ta themeluar Gjon Dukagjinit (Giovanni Ducaino), zot feudal i San Servolos dhe fisnik i Koprit, porse fshati, sipas tij, duhet ta ketë marrë emrin nga fisniku i Koprit De Cani ose De Cano, i cili ishte me origjinë nga Sulmona e Abrucos që pastaj ishte transferuar në Shqipëri dhe mund të ketë qenë një nga shokët e Dukagjinit, megjithatë është po ashtu e vërtetë që ky lokalitet njihet edhe me emrin “fshati Ducaina” (Villa Ducaina).

Ducainu, fevdalnuemu gospodu Socerba in koprskemu plemiču, da ustanovi to vas, ki pa naj bi po njegovem izviralu iz imena koprskega plemiča De Cani oziroma De Cano, ki naj bi izhajal iz Sulmone v Abruzzih in naj bi se kasneje preselil v Albanijo ter morda postal eden od Ducainovih spremljevalcev, saj se ta vas ravno tako imenuje »Villa Ducaina«. Pri tem naj dodamo, da bi naj po nekaterih podatkih vas pripadala omenjeni družini že okoli leta 1300, nedvomno pa v XV. stole-tju, saj se eden od pripadnikov družine – Damianus Canis – leta 1431 pojavlja kot član Koprskega Velikega sveta. V vasi naj bi se tudi ohranil grb družine Cani z letnico 1479, vendar opis grba, ki ga je podal Petronio v svojem rokopisu, ne ustreza vzdianemu grbu v notranjosti hiše Mahnič-Piciga, ki ga

prietà della »Villa Ducaina« ovvero »Villa De Cani«. Benussi afferma che intorno al 1480 Venezia permise allo scutarino Giovanni Ducaini e ai suoi parenti di fondare un villaggio che da loro prese il nome. Rifacendosi invece a D. Alberi, P. Muner osserva che la vicenda risulta un po' più complessa e implica il coinvolgimento di due protagonisti. »Villa Decani« avrebbe potuto benissimo essere diventata un luogo abitato dopo il 1480, quando il Senato veneto aveva concesso il diritto di fondarlo a Giovanni Ducaino, signore feudale di San Servolo e nobile di Capodistria, ma il villaggio, secondo lui, avrebbe avuto il nome dal nobile capodistriano De Cani ovvero De Cano, originario di Sulmona in Abruzzo, poi trasferitosi in Albania e forse uno dei compagni del Ducaino,

Në lidhje me këtë çështje duhet të kujtojmë që sipas disa të dhënave fshati i përkiste familjes së lartpërmendur (De Cano) qysh në vitet 1300 dhe me siguri edhe në vitet 1400. Në fakt, njëri ndër eksponentët e kësaj shtëpie fisnike – Damianus Canis – rezultoi të ketë qenë anëtar i Këshillit të Madh të Koprit. Në këtë lokalitet duhet të jetë ruajtur edhe simboli i familjes De Cani, përshkrimi që i bëri Petronio në dorëshkrimin e tij nuk korrespondon me stemën e sotme që ndodhet e murosuar në faqen e shtëpisë Mahniç-Piciga dhe të cilën A. Tommasich e lidh me fisnikët Dukagjini.

Duke lënë mënjanë këto detaje, emërimi i Gjon Dukagjinit (Giovanni Ducaino) si kështjellar i San Servolos duhet të inkadruhet në një kontekst më të gjerë. Në fakt zotërimi me të njëjtin emër kishte rënë në duart e venedikasve që në vitin 1463, në përfundim të luftës kundër Triestes habsburgase, të cilës i ishte dashur të dorëzohesh përpara bllokut naval të Sererenisimas. Republika i kishte imponuar qytetit një paqe poshtëruese dhe lëshimin e Kastelnuovos, San Servolos dhe Mokokos, lokalitete këto që pastaj iu dhanë për administrim komunës së Koprit. Perandorakët qenë të detyruar ta lejonin tregtinë e lirë dhe që t’ju mohonin të gjithëve privilegjet që ata i kishin fituar në të kaluarën në lidhje me tregtinë me prapavijën: në vitin 1477 ata qenë të detyruar që të rinjohin mbizotërimin e Venedikut në Adriatik dhe më në fund në vitin 1486 që të lejonin lirinë e transitit ndaj Istrias Venedikase.

Aspiratat dhe sforcimet e bëra nga Serenisima për të forcuar pozicionin e vet në zonën e Ciglione carsico, në prapavijën e Triestes dhe në vetë Istri janë të kuptueshme më së miri nëse kemi parasysh goditjet e pësuar si shkak i humbjeve nga turqit në Shqipëri me rënien e Krujës (1478) dhe mbi të gjitha me rënien e Shkodrës (1479) dhe inkursionet otomane në vetë truallin e brendshëm

S. Servolo, in: *Memorie di un viaggio pittorico nel Litorale Austriaco* (A. Selb – A. Tischbein), Trieste 1842 (SIK KP D R 13900).

S. Tommasich pripisuje plemiški družini Ducaino.

Çe te podrobnosti pustimo ob strani, pa je umestitev Giovannija Ducaina za kaštelana socerbskega gradu, potrebno ocenjevati v širšem kontekstu. Grad Socerb je namreč padel v beneške roke že leta 1463, po vojni s habsburškim Trstom, ki je moral kloniti pred beneško pomorsko blokado, skleniti poniževalni mir in izročiti Novi grad na Krasu (Castelnuovo), Socerb (S. Servolo) in Mokovo (Moccò) Beneški republiki, ta pa jih je izročila v upravljanje koprskemu komunu. Habsburžani so morali pristati na svobodno trgovino in se odpovedati vsem že pridobljenim uspehom v boju za trgovino z zaledjem in leta 1477 priznati gospostvo Benečanov na Jadranu ter končno 1486 s posebnim dogovorom potrditi svobodo poti v beneško Istro.

Beneški napor in težnje po okrepitevi svojega položaja na Kraškem robu, v zaledju Trsta in v sami Istri, so razumljive ob težkih udarcih in izgubah, ki so jih v bojih s Turki Benetke doživljale v Albaniji ob padcu Kruje (1478), zlasti pa Skadra (1479) in turških vdorih v samo zaledje Benetk in njihovih pustošenjih po Furlaniji. Padeč ključnih postojank v Albaniji je Bene-

tanto è vero che l'abitato era conosciuto anche come «Villa Ducaina». A questo proposito va ricordato che secondo alcuni dati il borgo apparteneva alla famiglia in questione già intorno al 1300 e sicuramente nel Quattrocento. Infatti, uno degli esponenti della casata - Damianus Canis - nel 1431 risulta essere membro del Maggior consiglio di Capodistria. Nel luogo si sarebbe anche conservata l'insegna della famiglia De Cani, tuttavia, la descrizione che ne fa il Petronio nel suo manoscritto non corrisponde allo stemma oggi murato sulla facciata della casa Mahniç-Piciga e che A. Tommasich vuole appartenente ai nobili Ducaino.

Tralasciando questi dettagli, la nomina di Giovanni Ducaino a castellano di San Servolo va inquadrata in un contesto più ampio. In effetti, la signoria omonima era caduta in mani veneziane già nel 1463, a conclusione della guerra contro Trieste asburgica, che aveva dovuto arrendersi al blocco navale della Serenissima. La Repubblica aveva imposto alla città una pace umiliante e la cessione di Castelnuovo, San Servolo e Moccò, luoghi consegnati poi all'amministrazione del comune di Capodistria. Gli impe-

të Venedikut dhe sulmet e tyre në Friuli.

Humbja e këtyre fortifikatave rezistuese të rëndësishme në Shqipëri dhe nevoja për të gjetur trupa eksperte në luftën kundër Osmanëve, e mbi të gjitha midis eksponentëve të grumbullit aristokrat, e bënë Republikën e Venedikut të hapte posedimet e veta në Dalmaci, në Istria dhe në steren venete, ku, siç e përmendëm edhe më sipër, shkuan e u vendosën dalë-ngadalë edhe familje fisnike shqiptare. Një provë e qartë e politikës venedikase ndaj këtyre të shpërngulurve është padyshim edhe ana që mori Senati (në favor të tyre) në vitin 1479, për të cilët vartësve istrianë dhe atyre të Zarës u jepej urdhër që tu ofronin atyre të gjithë ndihmën e nevojshme, qoftë në qytete qoftë në fshatrat përreth tyre. (U shkruhet Rektorëve të Istrias dhe të Zarës edhe contesë së Nonas që duhet të marrin parasysh, qoftë në qytete qoftë në territoret e komunave të tyre që janë nën zotërimin tonë, sipas kushtit vlerës dhe sasisë së tyre tu jepet vend dhe strehim dhe tu krijohet lehtësim me anë të tyre, shqiptarëve të varfër e të mjerë që janë duke qarë dhe vajtuar në portat e zotërimit tonë.)

E kështu pra Giovanni Ducaina (Gjon Dukagjini) u bë kështjellar i San Servolos, kur Venediku kishite planifikuar që të fortifikonte këtë strukturë, duke e pajisur edhe me një garnizon stabil të urdhëruar nga një kaporal që ishte nën komandon e vetë kështjellarit. Eksperienca e vitit 1473, me sulmin e papritur të triestinëve që kishin pushtuar kështjellën për një periudhë të shkurtër, kishite qenë një leksion i çmuar që e kishite bërë Republikën për të kërkuar ndalimin e ndonjë befasië tjetër. Nga ana tjetër kjo zonë deri në vitin 1501 ishte e kërcënuar nga rreziku i inkursioneve turke, rrethanë kjo që përcaktoi forcimin e strukturave mbrojtëse, qoftë të vendbanimeve qoftë të vetë kështjellave San Servolo, Mokó e Montekarso (Carstberg). Në vazh-

ško republiko vzpodbudil, da je zaradi potrebe po izurjenem vojaštvu, zlasti pa po plemiškem sloju, ki je imel izkušnje v bojih s Turki, odprla vrata svojih posesti v Dalmaciji, Istri in beneški Terrafermi, kamor so se začele, kot omenjeno, naseljevati tudi uglednejše albanske plemiške rodbine. O beneški politiki do albanskih naseljencev npr. zgovorno priča senatna odredba iz leta 1479, ki podestatom v Zadru in Istri naroča, da jim morajo nuditi pomoč tako v mestih, kot na podeželju.

Giovanni Ducaino je torej postal kaštelan socerbskega gradu v času, ko so Benetke grad že dodobra utrdile in v njem postavile stalno vojaško posadko s kaporalom in kaštelanom na čelu, saj so jim bile izkušnje iz leta 1473, ko so Tržačani iznenada napadli grad in ga za krajši čas osvojili, dovolj dragocena izkušnja, da si niso smeli privoščiti novih presenečenj. Poleg tega je vse do leta 1501 na tem območju pretila turška nevarnost, zato je bilo potrebno dodobra utrditi ob vaških utrdbah-kaštelih, zlasti gradove Socerb, Mokovo in Zagrad (Carstberg-Montecarlo). Po tem obdobju oziroma z letom 1476, sledimo naročilom beneškega doža Andea Vendramina koprskemu podestatu in kapitanu Lodovicu Barozziju, da na socerbskem gradu namesti kaštelana, kaporala in 12 najemnikov, istega leta pa so se lotili tudi obnove gradu Mokovo, ki je bil v slabem stanju.

Po dokončni namestitvi Giovanni-ja Ducaina za kaštelana Socerba, 14. marca 1481, ni več poročil o novih namestitvah kaštelanov, kar lahko pomeni, da je le-ta še vsa naslednja leta opravljal svojo funkcijo. Leta 1492, v času doža Agostina Barbariga oziroma koprškega podestata in kapitana Domenica Malipera, so grajsko poslopje znova utrdili in v njem zgradili vodnjak za primere daljšega obleganja.

Socerb je ostal v beneških rokah vse do beneško-avstrijske vojne v letih 1508-1516, s tem, da je do 1511 prehajal iz rok v roke, nato pa so ob veliki ofenzivi cesarskih čet začele padati kar po vrsti domala vse utrdbe, ki

riali furono obbligati a permettere il libero mercato e a rinunciare a tutti i privilegi che avevano acquisito in passato nella contesa per il commercio con il retroterra: nel 1477 furono costretti a riconoscere la supremazia di Venezia in Adriatico e finalmente nel 1486 a concedere la libertà dei transiti verso l'Istria veneta.

L'aspirazione e gli sforzi compiuti dalla Serenissima per rafforzare la propria posizione nell'area del Ciglione carsico, nel retroterra triestino e nella stessa Istria sono ben comprensibili se si tiene conto dei contraccolpi subiti a seguito delle sconfitte patite contro i Turchi in Albania con la caduta di Croia (1478) e soprattutto di Scutari (1479), delle incursioni ottomane nello stesso entroterra di Venezia e delle loro razzie in Friuli.

La perdita di questi importanti capisaldi in Albania e la necessità di reperire truppe esperte nella guerra contro gli Ottomani, soprattutto tra gli esponenti del ceto aristocratico, indussero la Repubblica di Venezia ad aprire i propri possedimenti in Dalmazia, Istria e nella Terraferma veneta dove, come abbiamo già accennato, andarono pian piano a stabilirsi anche famiglie nobili albanesi. Una chiara prova della politica veneziana nei confronti di questi esuli è indubbiamente la parte presa dal Senato nel 1479, per cui ai podestà istriani e a quello di Zara veniva comandato di prestare loro tutto l'aiuto possibile, sia nelle città sia nel contado (Si scrive ai Rettori dell'Istria, ai Rettori di Zara e al conte di Nona quod intelligere debeant, si in civitatibus et territoriis illis commissis, Sint domus terrena, et possessiones nostri Dominij, et de conditione, quantitate, qualitate ac valore eaurum per dare con quelle sollievo ai poveri albanesi qui quotidie clamitantes manent ad fores nostri dominij).

Giovanni Ducaino divenne, dunque, castellano di San Servolo quando Venezia aveva già provveduto a fortificare la struttura, dotandola anche di una guarnigione stabile

DOCAINI
Sig. della **DOCAGINA** già Principato nell'Albania
tra Sanzaccato, e del Castel di S. Servolo nell'Istria.

CARLI

DOCAINI o com' altri scrivono **DVCAGINI** ueney dall'
Albania dice si secondo la piu comune opinione ^{rompiti} dal mapu:
Domet primo Griffone d'Alba foglia, che sino dalli piu antichi tempi
passato nell' Egipto e Macedonia non ebbe pari nelle diuersi
del sangue, e degenrosita militare. Vien riposta f. nobiliss.
famiglia da Monz. Demetrio Franco nella vita e fast.
Scand' abeg fra quelle di principali sig. o Principi dell' Albania
cioe La Castriotta, Ormeno, Tofia o Carlouiel, Spari, Cernouiel,
Costalla, Pusmani et altre. Dopo la morte dell' Inuicel Pre:
cipe Scand' abeg continuando xije piu ani L' Ducaini uniti
a gl' altri sig. dell' Albania La guerra con i Turci, rimase
in fine da quella gran uoluntate di Posentato / mi non gia con
gral' uage e moralita di Demetrio appo L. B. quei uentura
Paesi assieme con La Ducagina Fioriti. Principato d' ad. sig.
Venuto in potere di Turci fu ridotto a steto in Sanzaccato, col
qual titolo pure sin' al di d' oggi chiamano il Sanzaccato di Ducaini.
Compagno delle gloriose gesta del mentouato Principe Scand' abeg

agli ordini di un caporale e sotto il comando dello stesso castellano. L'esperienza del 1473, con l'improvviso attacco dei triestini che avevano conquistato il castello per un breve periodo, era stata una lezione preziosa, che aveva indotto la Repubblica a cercare di impedire nuove sorprese. D'altro canto, fino al 1501 quest'area fu segnata dal pericolo delle incursioni turche, circostanza che determinò il rafforzamento delle strutture difensive tanto dei borghi quanto, soprattutto, dei castelli di San Servolo, Moccò e Montecarso (Carstberg). In seguito, e precisamente a partire dal 1476, si susseguono le commissioni del doge Andrea Vendramin al podestà e capitano di Capodistria Lodovico Barozzi, affinché nomini un castellano a San Servolo e istituisca un presidio di 12 stipendiati sotto la guida di un caporale; in quello stesso anno cominciarono le opere di rinnovo al castello di Moccò, che si trovava in condizioni piuttosto precarie.

Dopo la definitiva conferma di Giovanni Ducaino a castellano di San Servolo (14 marzo 1481), non ci sono altre notizie di nuove nomine e ciò lascia supporre che egli abbia svolto questa funzione anche negli anni seguenti. Nel 1492, al tempo del doge Agostino Barbarigo e del podestà e capitano di Capodistria Domenico Malipero, l'edificio del castello fu nuovamente rinforzato e dotato pure di una cisterna, che sarebbe stata utile nel caso di un assedio prolungato.

San Servolo rimase veneziano sino alla guerra tra la Serenissima e l'Austria (1508-1516), cambiando più volte di mano fino al 1511, anno in cui l'offensiva imperiale si fece più massiccia e portò alla conquista di quasi tutte le fortificazioni che difendevano i confini orientali del territorio capodistriano, compreso il castello suddetto che da allora in poi fu austriaco ovvero, dopo il trattato di pace di Worms del 1521, l'imperatore investì della Signoria il capitano e barone della Carniola Nicolò Rauber. Nel 1533 il comune di Trie-

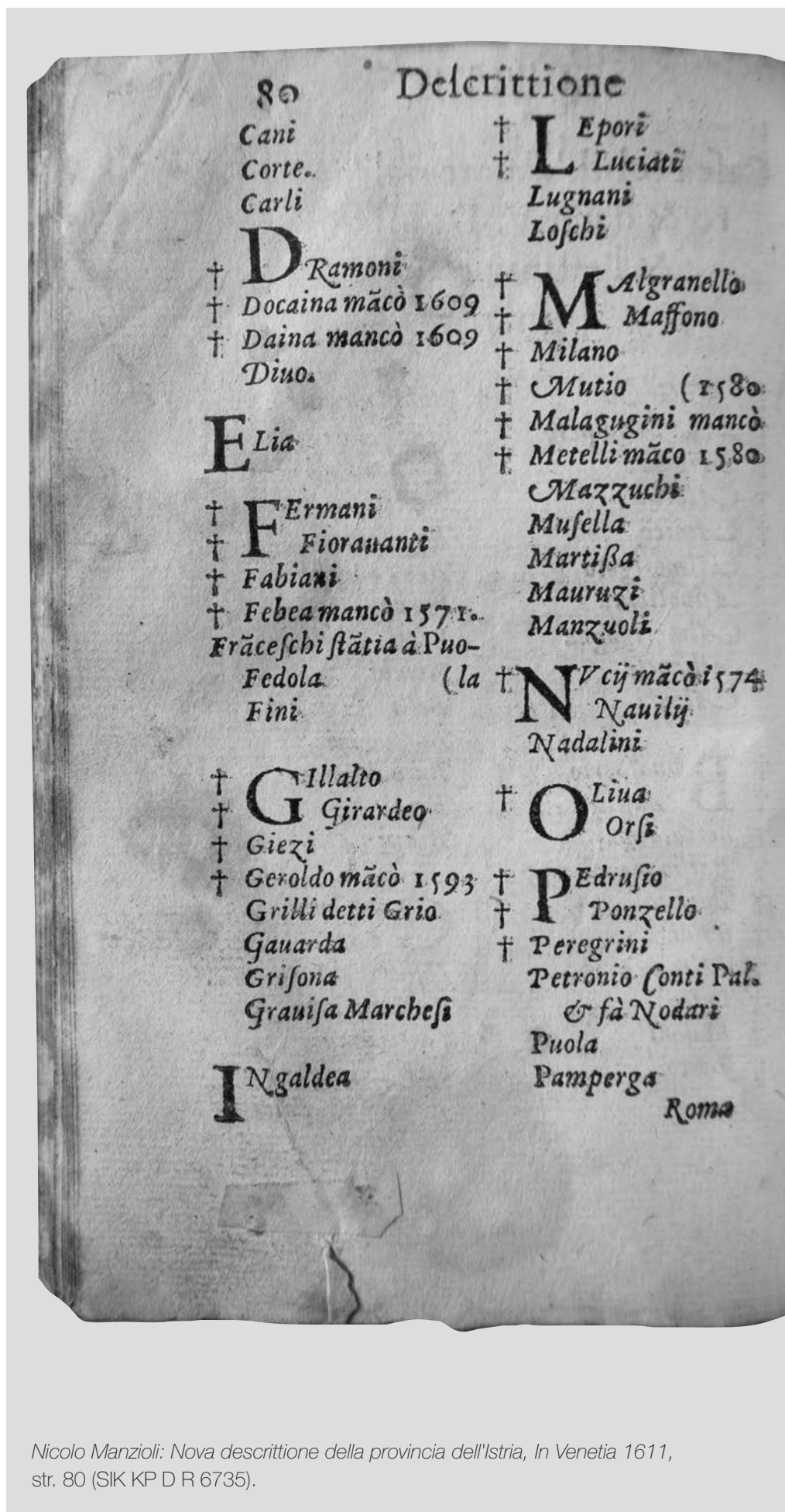
Prospero Petronio:
Brani della Parte prima delle Memorie sacre e profane dell'Istria,
Ms degli anni 1680 e 81 (SI PAK 0299/008).

dim, më saktë duke u nisur që nga viti 1476, mund të verifikohen njëri pas tjetrit urdhërat e dogjit Andrea Vendramin për vaartësin dhe kapitenin e Koprit Lodovico Barozzi, me qëllim që të emëronte një kështjellar në San Servolo dhe të krijojë një presidium prej 12 stipendiatësh (ushtarësh të paguar) nën udhëheqjen e një oficeri. Pikërisht po atë vit filluan edhe punimet për rinovimin e kështjellës së Mokó-së e cila ishte në kushete të dhënies me kontratë.

Pas emërimit përfundimtar të Gjon Dukagjinit (Giovanni Dukaina) si kështjellar i San Servolos (14 mars 1481), nuk ka lajme të tjera në lidhje me emërimet e reja dhe kjo na lë të supozojmë që ai e ka ushtruar këtë funksion edhe në vitet në vazhdim. Në vitin 1492, në kohën e dogjit Agostino Barbarigo dhe të podestait dhe të kapitenit Domenico Malipiero, ndërtesa e kështjellës u rihorcu sërish dhe u pajis madje edhe me një cisternë që do të kishte qenë e dobishme në rastin e ndonjë rrethimi të zgjatur.

San Servolo mbeti venedikas deri në fundit e luftës ndërmjet Serenissimas dhe Austrisë (1508-1516), duke ndryshuar disa herë dorë deri në vitin 1511, vit në të cilën ofensiva perandorake u bë më e ashpër dhe çoi në pushtimin e gati të gjitha fortifikimeve që mbronin kufijtë lindorë të territorit të Koprit, duke përfshirë edhe kështjellën e lartpërmendur, e cila nga ajo kohë e më vonë qe austriake, ose më saktë pas Traktatit të Vorms të 1521, perandori bëri zot të saj kapitenin dhe baronin Nicolò Rauber. Në vitin 1533, e pakënaqur me faktin që kështjellat San Servolo, Mokó dhe Kastelnuovo ishin të përfshira tek krahina Karniola (Karniola), komuna e Triestes dërgoi një lutje arkidukës Ferdinand me qëllim që t'ia kthente ato qytetit. Në rrjedhën e përgatitjeve për Konferencën e Paqes në Trento, duke bërë marrëveshje me përfaqësuesit perandorakë në Gradiska, delegati venedikas Andrea Rubeus kërkoi që këto kështjella të

Nicolo Manzoli: Nova descrittione della provincia dell'Istria, In Venetia 1611, str. 80 (SIK KP D R 6735).

ktheheshin sërish në Serenissiman (Republikën e Venedikut).

Me gjithë insistimet e tij të bazuar në nenin 3 të marrëveshjes, me zotërimin e Kastelnuovos duke përfshirë të gjitha hyrjet e saj u ngarkua fisniku i Koprit Giovanni Filippo Gavardo e pasardhësit e tij, i cili megjithatë do të qëndronte gjithmonë në shërbim të Shtëpisë Perandorake të Austrisë. Ndërsa për San Servolon, edhe pse kryetari i bashkisë kishte folur në favor të bijve të Gjon Dukagjinit (Giovanni Ducaina), duke u bazuar në nenin 5 u vendos që kjo kështjellë të mbetej austriake. Me këtë rezolutë të vitit 1533 familja Dukagjini (Ducaino) humbi përfundimisht çdo mundësi për të futur sërish nën zotërim kështjellën dhe në të njëjtën kohë edhe rëndësia dhe influenca e saj në të gjithë zonën e Istrias Venedikase filloi e ra pak nga pak.

Përfundime

Pas vdekjes së Gjergj Kastriotit, Skënderbeut (1468) dhe pas humbjes së Krujës dhe të Shkodrës (1479), që çuan pothuaj të gjithë Shqipërinë Venedikase në duart e Osmanëve, eksponentët e familjeve më të rëndësishme fisnike të zonës, qoftë në veri, ndër të cilët edhe Dukagjinët (Ducaino) e fuqishëm, qoftë në jug (Aranitët dhe Muzakajt) qenë të detyruar të braktisnin përgjithmonë atdheun e tyre, duke emigruar ne zo-

so varovale vzhodne meje koprskega ozemlja, med njimi tudi Socerb, ki je odslej ostal v avstrijskih rokah, oziroma je po mirovni pogodbi v Wormsu leta 1521, cesar socerbsko gospostvo podelil tržaškemu glavarju in kranjskemu baronu Nikolaju Ravbarju (Nicolò Rauber). Leta 1533 je tržaški komun nadvojvodo Ferdinanda zaprosil, da gradove Socerb, Mokovo in Novigrad vrne tržaškemu mestu, saj se ni strinjal, da je bilo to območje priključeno h Kranjski. Ob pripravah na novo mirovno konferenco v Tridentu, se je beneški delegat Andrea Rubeus v pogajanjih s cesarskimi predstavniki, ki so potekali v Gradiški, potegoval za vrnitev omenjenih gradov pod okrilje Beneške republike, vendar so v skladu s 3. členom pogodbe sklenili, da bodo gospostvo Novigrad z vsemi prihodki prepustili koprskemu plemiču Giov. Filippu Gavardu in njegovim zakonitim potomcem, vendar v službi habsburške vladarske hiše. Pač pa je 5. člen pogodbe določal, da gospostvo Socerb, ki ga je beneški sindik zahteval v imenu sinov Giovannija Ducaina, ostaja v cesarskih rokah. Rodbina Ducaino je s to odredbo iz leta 1533 torej dokončno izgubila možnosti, da bi ponovno pridobila fevdalno posest nad Socerbom, s tem pa je nekako postopoma začel izginjati njen pomen in ugled na širšem območju beneške Istre.

Zaključek

Člani vidnejših plemiških rodbin, tako onih iz severne Albanije, med katere sodi zlasti rodbina mogočnih Ducainov (Dukagjinijev), kot rodbine Arianita in Muzaki v njenih južnih predelih, so bili po smrti Giovannija Castriotta-Scanderbega (1468), oziroma po padcu Kruje in Skadra (1479), ko je skoraj celotna beneška Albanija padla pod turško nadoblast, prisiljeni za stalno zapustiti svojo prvotno domovino in se podati v emigracijo v bližnje ali bolj oddaljene predele beneške Dalmacije, Istre in Terraferme. Albanško prebivalstvo se je tako že po prvih vojnah s Turki, zlasti v drugi polovici XV. stoletja, naseljevalo v beneški Istri

ste, scontento del fatto che i castelli di San Servolo, Moccò e Castelnuovo fossero stati accorpati alla Carniola, inviò una supplica all'arciduca Ferdinando affinché li restituisse alla città. Nel corso dei preparativi per la conferenza di pace a Trento, trattando con i rappresentanti imperiali a Gradisca, il delegato veneziano Andrea Rubeus cercò di far ritornare queste fortificazioni sotto l'ala della Serenissima. Malgrado le sue insistenze, in base all'art.3 dell'accordo, della Signoria di Castelnuovo con tutte le sue entrate furono investiti il nobile capodistriano Giovanni Filippo Gavardo e i suoi discendenti, però sempre al servizio della Casa d'Austria. La decisione in merito, nonostante il sindaco avesse perorato la causa in nome dei figli di Giovanni Ducaino, si conformava a quanto disposto dall'art. 5 in cui era stabilito che San Servolo doveva rimanere austriaco. Con questa risoluzione del 1533 la famiglia Ducaino perse definitivamente ogni possibilità di rientrare in possesso del castello e nel contempo vide in un certo qual modo venir meno la propria importanza e considerazione in tutta l'area dell'Istria veneta.

Conclusioni

Dopo la morte di Giovanni Castriotta-Scanderbeg (1468) e la perdita di Croia e Scutari (1479), che portarono quasi tutta l'Albania veneta in mano agli Ottomani, gli esponenti delle più importanti famiglie nobili dell'area, sia del nord, tra cui i potenti Ducaino (Dukagjini), sia quelle del sud (Arianita e Muzaki) furono costretti ad abbandonare per sempre la propria patria, emigrando nelle zone più o meno vicine della Dalmazia e dell'Istria venete o addirittura nella Terraferma. Di conseguenza, già dopo le prime guerre contro i Turchi ma soprattutto nella seconda metà del XV secolo, genti albanesi vennero a stabilirsi in Istria andando a formare un importante ceto militare e poi nobiliare. Tenendo

nat pak a shumë afër Dalmacisë dhe të Istrias Venedikase ose madje edhe në trojet e Republikës në gadishull. Për pasojë, që pas luftërave të para kundër turqve por mbi të gjitha në gjysmën e dytë të shekullit XV-të, populli shqiptarë erdhën e u vendosën në Istria, duke formuar kështu një grup të rëndësishëm ushtarak, e më vonë edhe fisnik. Duke pasur parasysh kushtet sociale dhe përbërjen aristokratike, Republika e Venedikut iu dha të ardhurvet të ri dinjitet dhe pozicione me rëndësi edhe në vendet e reja të qëndrimit të tyre, një lloj shpërblimi për besnikërinë dhe lojalitetin e tyre.

Shembulli i familjes Dukagjini, mbi të gjitha të Gjon Dukagjinit në funksionin e një kështjellari të San Servolos me posedimet e tij të gjera feudale, një detyrë kjo që u dha në një periudhë qendrore, të karakterizuar nga përforcimi i Republikës së Venedikut në zonën e Çiliones karrike (Ciglione) e më gjerë në prapavijën e Triestes habsburgase, nga sulmet turke në Friul përmes Istrias dhe nga lufta ndërmjet dy fuqive (1508-1516), është qartë një indikator i besueshmërisë që Venediku kishte tek fisniku shkodranë – i detyruar për të hequr dorë nga kështjella që u ishte dhënë arkidukalëve dhe më vonë përfundimisht si rrjedhojë e Traktatit të Gradiskas në vitin 1533 – dhe tek shtëpia e tij.

Në të kundërt me atë që mund të gjindet për familjet e tjera shqiptare – mbi të gjitha në lidhje me Brutët dhe Borisët –, burimet historike modeste dhe të dhënat e pakta mbi Dukagjinët që janë të gjindshme në veprat më të vjetra, së bashku me interesin e mangët të historiografisë lokale, duke u nisur që nga fundi i shekullit XIX e deri në ditët tona, u lënë fushë të hapur dyshimeve dhe pyetjeve të pazgjidhura, të cilave deri tani nuk që e mundur për tu dhënë përgjigje të përshtatshme dhe të plota dhe që do të jenë edhe në të ardhmen objekt i studimeve dhe hulumtimeve të reja.

ter sestavljalo pomemben vojaški in iz njega izvirajoč plemiški sloj. Beneška republika je v glavnem upoštevala njihov socialno-družbeni položaj in plemiško poreklo, zato jim je tudi v novih okoljih dodeljevala časti in funkcije, s katerimi jih je nagrajevala za zvestobo in privrženost.

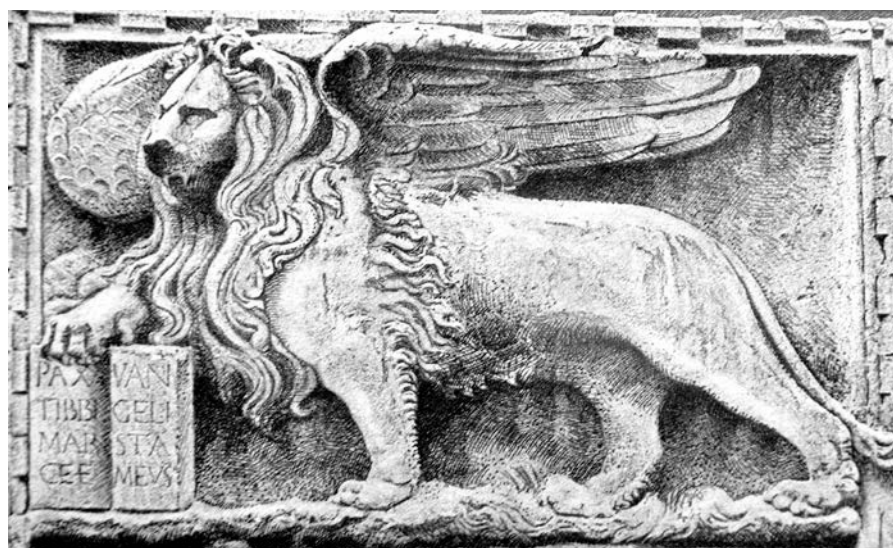
Primer rodbine Ducaino, zlasti Giovanni (Gjona) Ducaina v funkciji kaštelana gradu Socerb z obsežnim fevdalnim gospostvom, ki ga je upravljal v ključnem obdobju utrditve Benetk na Kraškem robu oziroma v širšem zaledju habsburškega Trsta, turških vpadov prek Istre v Furlanijo, pa tja do habsburško-beneške vojne (1508-1516), kažejo na veliko zaupanje, ki so ga Benetke gojile do nekdanjega skadarskega plemenitaša in njegovega rodu, ki pa se je moral tej posesti dokončno odpovedati po padcu Socerba pod habsburško nadoblast oziroma po sporazumu v Gradiški leta 1533.

Razmeroma skopi arhivski viri in skromni podatki, ki jih zlasti za koprski rod Ducainov prinašajo starejša dela ter razmeroma majhna pozornost, ki jo je v domačem zgodovinpisju, tja od konca XIX. stoletja pa do danes, zaslediti v primerjavi z nekaterimi drugimi albanskimi družinami, zlasti z Brutiji in Borisiji, tako puščajo vrsto dilem in odprtih vprašanj, na katera doslej ni bilo možno odgovoriti argumentirano in celovito ter bodo prav gotovo tudi v bodoče predmet novih raziskav in dognanj.

conto delle condizioni sociali e dell'estrazione aristocratica, la Repubblica di Venezia conferì ai nuovi arrivati dignità e cariche anche nei nuovi luoghi di residenza, una sorta di ricompensa per la loro fedeltà e lealtà.

Lesempio della famiglia Ducaino, soprattutto di Giovanni (Gjon) nella sua funzione di castellano di San Servolo con la sua vasta Signoria feudale, incarico espletato in un periodo cruciale, caratterizzato dal rafforzamento della Repubblica di Venezia nell'area del Ciglione carsico e del più vasto retroterra della Trieste asburgica, dalle incursioni turche nel Friuli attraverso l'Istria e dalla guerra tra le due potenze (1508-1516), è un chiaro indicatore della fiducia che Venezia riponeva nel nobile scutarino - costretto a rinunciare al castello pervenuto agli arciducali e poi definitivamente a seguito del trattato di Gradisca del 1533 - e nella sua casata.

All'opposto di quanto si può rilevare per altre famiglie albanesi – soprattutto i Brutti e i Borisi –, le modeste fonti storiche e i pochi dati sui Ducaino rintracciabili nelle opere più antiche, insieme allo scarso interesse della storiografia locale, a partire dalla fine dell'Ottocento e sino ai giorni nostri, lasciano il campo aperto a dubbi e questioni irrisolte, a cui finora non è stato possibile darte risposte adeguate ed esaurienti e che saranno certamente anche in futuro oggetto di nuovi studi e ricerche.

Shembulli i familjes Dukagjini (në Dekani) në grupin e vendbanimeve të mërgimtarëve shqiptarë në truallin e dikurshëm të Republikës së Venedikut

Primer družine Dukagjini (v Dekanih) v okviru naselbin albanskih beguncev na nekdanjem ozemlju Beneške republike

Il caso della famiglia Dukagjini (a Villa Decani), nel più vasto tema degli insediamenti di profughi albanesi nei territori già della Repubblica di Venezia

Paolo Muner

Gjatë kohës kur e shkruaja librin tim të fundit për shqiptarët e Triestes, derisa hulumtoja për vendbanimet e para shqiptare në këto troje, hasa në familjen Dukagjini, e cila u vendos në afërsi të qytetit ku u krijua vendbanimi me emrin Dekani.

Dëshminë më të vjetër e gjeta falë veprës së Kandlerit që ka të bëjë me shpalljen e XIV-të përmes së cilës “dogia Giovanni Mocenigo e emëron kështjellar të Socerbit shkodrërin e merituar Giovanni Dukainin, sipas të cilit u emërtua vendbanimi i tij, e tani sipas Canëve, gjegjësisht Decani”. Është e qartë se fjala është për Gjon Dukagjinin, njërin nga përfaqësuesit më të shquar të refugjatëve nga Shkodra, të cilët duke ikur nga turqit u vendosën në “terrafermon” (pronën në stere) venedikase.

Realiteti historik është më i ndërlikuar, pasi që në të vërtetë ishin dy të mërguar shqiptarë. Në veprën e tij të njohur për Istrën, Dario Alberi shkroi kështu: “Dekani (Villa Decani) ... u bë vendbanim pas vitit, 1480, kur Senati i Venedikut mori vendim që Giovanni Ducainit, shqiptarit të Shkodrës e fisnikut në principatën shqiptare të Dukagjinit, njërit nga të zotët e Socerbit, t'i njihet e drejta e banimit të përhershëm sikur një fisniku të Koprit”. Më pas Alberi shkruan: “Por Dekani (Villa Decani) e mori emrin nga fisniku i Koprit Decano ose De Cano,

Med pisanjem zadnje knjige o tržaških Albancih, ko sem raziskoval prve albanske naselbine na tukajšnjem ozemlju, sem naletel na primer družine Dukagjini, ki se je naselila v bližino mesta, kjer je nastalo naselje poimenovano Dekani.

Najstarejše pričevanje sem odkril po zaslugi Kandlerja in se nanaša na XIII razglas s katerim “dož Giovanni Mocenigo imenuje za kaštelana Socerba zaslužnega Skadarčana Giovannija Dukaina, po katerem se imenuje njegovo naselje, sedaj pa po Canijih, ali Decani”. Očitno je mišljen Gjon Dukagjini, eden izmed najvidnejših predstavnikov številčnih prebežnikov iz Skadra, ki so se pred Turki zatekli na beneško “terrafermo (posestva na kopnem)”.

Zgodovinska resničnost je bolj zapletena, saj albanska vbežnika naj bi bila v resnici dva. Dario Alberi takole zapiše v svojem znamenitem delu o Istri: “Dekani (Villa Decani)...., naj bi postal naselje po letu 1480, ko je beneški Senat odredil pravico stalnega bivališča Giovanniju Ducainu, Albancu iz Skadra, plemiču dokaginskemu v albanski kneževini, enemu od gospodarjev Socerba, kakor tudi koprskemu plemiču”. Alberi nadaljuje z opisom: “Toda Dekani (Villa Decani) so bili poimenovani po koprskem plemiču Decano ali De

Durante la stesura del mio ultimo libro sugli Albanesi di Trieste, cercando i primi insediamenti albanesi in queste zone, mi sono imbattuto nel caso della famiglia Dukagjini, insediata in un territorio, allora prossimo alla città, dove si formerà un villaggio che avrà il nome di Villa Decani. Le tracce più antiche che ho trovato - grazie al Kandler - risalgono al 7 dicembre 1480, nell'Indizione XIII con cui il “Doge Giovanni Mocenigo loda la nomina in Castellano di S. Servolo del benemerito scutarino Giovanni Duchayno, dal quale venne il nome alla villa sua, ora dei Cani, o Decani”, e, poco dopo, il 14 marzo 1481, l'Indizione XIV, con cui lo stesso Doge “ordina di rimettere nel Capitano di Castelnovo lo scutarino Giovanni Ducaino”.

Si tratta, evidentemente di Gjon Dukagjini, uno dei più illustri esponenti di quel nutrito esodo da Scutari, dopo l'arrivo dei Turchi, che la Repubblica di Venezia ha sapientemente convogliato verso i suoi territori “di Terraferma”. La storia, in verità, è un po' più complessa, ed i protagonisti albanesi (o provenienti dall'Albania) sarebbero due; scrive infatti Dario Alberi, nella sua monumentale opera sull'Istria, che viene ingiustamente tratta come una guida turistica, invece è un vero libro di Storia:

“Villa Decani ... dovrebbe essere diventato luogo abitato dopo il 1480,

Memorie di un viaggio pittorico nel Litorale Austriaco
(A. Selb – A. Tischbein), Trieste 1842 (SIK KP D R 13900).

i cili rrjedh nga familja e vjetër Sulmone nga Abruci, e më vonë u vendos në Shqipëri dhe ndoshta ishte mik i Dukainit. Vendi e mori emrin Villa Dukaina...”.

Dot e dijmë se familja Dukaini ka pruar në Shkodër, por kishte prejardhje nga Deçani në Kosovë dhe mund të ndodhë që nga këtu vjen edhe emërtimi i Dekanit. Këtë shtegtim të mërgimtarëve mund ta kuptojmë më lehtë me ndihmën e fjalëve të prof. Lucija Nadin, e cila shkruan kështu: “Serenissima i pranoi refugjatët shqiptarë me zemërgjerësi dhe një organizim shembullor, e bindur se këta luftuan kundër turqve me forcat e fundit, andaj edhe e planifikoi “vendosjen” e tyre bazuar në profesionin dhe pozitën në shoqëri. U përkujdesën që të vejat të kenë strehim e jetimët një pajë të mjaftueshme që të mund të martohehin. Ndërkaq për ata, të cilët nuk u larguan nga vendlindja e tyre, Venediku u dha garancion se do t’i mbrojë nga çdo keqtrajtim”.

Shumë syresh kanë arritur pozita me ndikim në hierarkinë kishtarë, jo vetëm në Venedik, por edhe në tërë rajonet e Venetos, Lombardisë, Friulit e Istrisë. Së fundi do të përmendja edhe një qendër

Cano, ki naj bi izhajal iz stare rodovine iz Sulmone v Abrucih, kasneje naj bi se preselil v Albanijo, morda je prijateljeval z Dukainom. Kraj se je tudi imenoval Villa Dukaina...”.

Danes vemo, da je družina Dukaini delovala v Skadru, toda izviral je iz Deçana na Kosovem, in verjetno od tam izhaja ime za Dekani. Morda bomo bolj razumeli ta migracijski pojav s pomočjo prof. Lucije Nadin, ki je zapisala: “Serenissima je z velikodušnostjo in vzorno organizacijo sprejela albanske begunce, ki so se po njenem prepričanju borili do konca proti Turkom, tako, da je načrtovala njihovo “novo namestitev” glede na njihov poklic in družbeni položaj. Vdovam so priskrbeli zatočišče, sirotam primerno doto, da so se lahko poročale. Tistim, ki niso hoteli zapustiti svojega kraja, čeprav je že padel v turške roke, so Benetke jamčile, da jih bodo zaščitile pred slehernim nadlegovanjem”.

Številni izmed njih so dosegli vplivne položaje v cerkveni hierarhiji in to ne zgolj v Benetkah, ampak na celotnem področju Veneta, Lombardije, Friulija in Istre. Nazadnje bi želel omeniti še eno

quando il Senato veneziano decretò il diritto di stabilirvisi a Giovanni Ducaino, albanese di Scutari, signore della Docagina, principato d’Albania, ed uno dei signori di S. Servolo, ma anche nobile capodistriano. È ritenuto il fondatore del villaggio.” Ed ancora l’Alberi: “Ma il nome Villa Decani l’ebbe dal nobile capodistriano Decano o De Cano; sembra sia stato di antica origine di Sulmona nell’Abruzzo, poi trasferitosi in Albania, forse uno dei compagni del Ducaino. Il borgo fu chiamato pure Villa Ducaina...”

Oggi sappiamo invece che la famiglia Dukagjini proveniva sì da Scutari, ma era originaria da Deçan, in Kosova, e dobbiamo pensare che da lì sia originato il nome di Villa Decani.

Per capire questo fenomeno migratorio, bisogna leggere quanto ha studiato e scritto la Prof. Lucia Nadin: la Serenissima, con una generosità ed una organizzazione esemplari, accolse gli esuli dall’Albania, che per essa avevano combattuto gli Ottomani fino all’ultimo, pianificandone la sistemazione a seconda delle singole professioni, culture e posizione di rango in essa raggiunte, così inserendoli nelle loro nuove “destinazioni”. Alle vedove vennero assicurati vitalizi, alle orfane doti adeguate per garantire loro un degno matrimonio. Per quelli, infine, che avessero deciso di non abbandonare la città, pur ormai in mano ai Turchi, Venezia garantiva che sarebbero stati sicuri “da ogni molestia”.

Molti di loro hanno raggiunto posizioni importanti nelle gerarchie ecclesiastiche cattoliche, e ciò non solo a Venezia, ma in tutto il Veneto, in Lombardia ed anche in Friuli, Istria e regioni contermini. Infine, voglio ricordare un altro nucleo albanese, stabilitosi in Istria; più umile, più ordinaria, la storia della famiglia Radovani (Tomizza), di Materada, che ci viene raccontato dal grande scrittore istriano Fulvio Tomizza, nel suo romanzo *La Miglior Vita*, che si svolge nella parrocchia di Radovani, in Comune di Visignano, situato nell’Istria occidentale, non lontano da Parenzo.

Narra Tomizza: “... sulla tomba dei Ràdovan... vi lesse la data del 1524.

shqiptare në Istria, ndonëse më e thjeshtë e më modeste, fjala është për historinë e familjes Radovani (Tomizza), nga Materada, të cilën e përshkruan shkrimtari i madh istriani Fulvio Tomizza në romanin "Jeta më e mirë", i cili zhvillohet në famullinë Redovani, në komunën Vishnjan afër Poreçit. Kështu rrëfen Tomizza: "... në varrin e Radovanëve ... e lexoi vitin 1524. U detyrua ta mbajë anën e venedikasve në luftë kundër turqve ... arrit në Umag me bragoc (anije peshkatarësh prej druri) të mbushur me fëmijë dhe nuse, burrave u urdhëroi të shkojnë në pyll e mos të ndalën derisa nuk e gjejnë shkurret e kinlës (lloj shtogu), e cila rritet vetëm në dhe të mirë". Këtë e vërteton edhe Alberi duke e përshkruar vendbanimin Juricani: "Vendbanimi e mori emrin nga Jurzani i familjes Tomizza, me prejardhje nga Shqipëria, e cila në bazë të meritave në shek. e XVII-të përfitoi shumë ara dhe livadhe me gjithë shtëpi. Juricani më pas bëhet edhe mbiemër i familjes Tomizza".

Serenissima përbëhej nga pronat në truallin "nga deti" (Stato da Mar), prandaj vlen të përmendet Zara, ku në vendin Borgo Erizzo (sot Arbëresh – Arbanasi) gjendet kolonia shqiptare nga gjysma e shek. XVIII-të e themeluar kryesisht nga të ardhurit nga Shkodra me rrethinë. Vlen të përmenden edhe qytetet Tivar e Ulqin në bregdetin malazias, të cilat poashtu ishin nën Republikën e Venedikut, e ku jetonin shqiptarët autoktonë, prandaj edhe u quajt Shqipëria venedikase.

Italia, Kroacia e Sllovenia tanimë janë anëtare të Bashkësisë Evropiane, Mali i Zi, Shqipëria, Kosova e Maqedonia janë në proces të anëtarësimit. Kur të vijë kjo ditë, të gjithë shqiptarët, me miliona, do të jenë të bashkuar në një shtëpi dhe nuk do të jenë të ndarë me kufij artificialë dhe të padrejtë. Në këtë mënyrë do të bëhemi, pas kohërave të Republikës së Venedikut, Perandorisë Otomane, Perandorisë Austro-Hungareze, për një kohë të shkurtër edhe Mbretërisë së Italisë, përsëri "vetëm" evropianë, me shpresë se BE-ja do të mbijetojë deri atëherë.

albansko središče v Istri, čeprav je skromnejše in bolj preprosto, v mislih imam zgodbo družine Radovani (Tomizza), iz Materade, ki jo opiše veliki istrski pisec Fulvio Tomizza v romanu Boljše življenje, ki se odvija v župniji Radovani, v občini Višnjan, nedaleč od Poreča. Tako pripoveduje Tomizza: "...na grobu Radovanovih....in prebral letnico 1524. Najbrž se je na benečanski strani bojeval proti Turkom... Z ribiško jadrnico, kakršni pri nas še danes pravijo bragoc, polno sinov in snah, je prišel v Umag in moškimi naročil, naj se odpravijo v gozd in naj se ne ustavijo, dokler ne naletijo na črni bezeg, rastlino, ki ji domačini pravijo habat in ki raste samo na dobri zemlji". Kar pritrdi Alberi v opisu naselja Juricani: "Naselje je dobilo ime po Jurzanu iz družine Tomizza, ki je izhajala iz Albanije in, ki je zaradi zaslug v 17. stoletju pridobila številna polja in pašnike, s hišami vred. Juricani postanejo kasneje tudi nadimek družine Tomizza".

Serenissimo so tvorila tudi posestva na ozemlju "od morja" (Stato da Mar), zato velja omeniti Zadar, kjer se v Borgo Erizzo (danes Arbanasi) nahaja albanska kolonija iz sredine 18. stoletja in jo tvorijo povečini prišleki iz Skadra z okolico. Nazadnje moramo omeniti tudi mesti Bar in Ulcinj v črnogorskem primorju, ki je tudi pripadal Beneški republiki in kjer so živele autohtone albanske skupnosti in zaradi česar so ga poimenovali "Beneška Albanija".

Italija, Hrvaška in Slovenija so že članice Evropske unije; Črna gora, Albanija, Kosovo in Makedonija so v procesu vstopa. Ko bomo dočakali ta dan, bomo vsi Albanci, milijoni Albancev bo spet združenih pod isto streho in ne bodo več ločeni zaradi umetnih in nepravilnih meja. Tako bo po času Beneške republike, Turškega cesarstva, dvojne kraljevine Avstro-Ogrske, in krajšem času Kraljevine Italije, bomo spet "zgolj" Evropejci, v upanju, da bo do medtem Unija preživela.

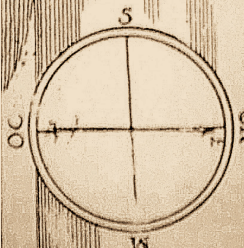
Doveva aver combattuto a fianco dei veneziani contro i turchi...; e giunto a Umago con un bragozzo carico di figli e di nuore, aveva comandato ai maschi d'inoltrarsi nel bosco e di non fermarsi finché non avessero incontrato l'erba dell'habat che cresce solo in terra buona". *Ce lo conferma l'Alberi, alla voce: Giurizzani/ Juricani, dove narra:*

"Il paese ebbe questo nome da Iurzan della famiglia Tomizza, oriunda dell'Albania e che, per le sue vicende, ebbe l'assegnazione, nel XVII secolo, di estesi campi e pascoli con case annesse. Giurizzani divenne, poi, il soprannome della famiglia Tomizza."

Ma i territori della Serenissima erano molto più vasti, e, se andiamo nei Possedimenti "da Mar", arriviamo a Zara, in Dalmazia, dove troviamo Borgo Erizzo (oggi: Arbanasi), una colonia albanese (anche questa volta costituita da provenienti da Scutari e dintorni), lì insediata da Venezia a metà del '700. Oggi, nei territori già di Venezia, che attualmente si trovano entro gli stati della ex-Jugoslavia, a questi insediamenti "storici" si assommano molte più recenti comunità di albanesi kosovari, qui giunti ancora ai tempi della Federativa. Infine, ricordiamo che a Venezia apparteneva anche la costa del Montenegro, litorale sul quale si dispiegano comunità albanesi autoctone, (Antivari, Dulcigno...), tanto è vero che all'epoca, veniva adoperato il nome di "Albania Veneta".

Italia, Slovenia, Croazia, sono da anni membri dell'Unione Europea; Montenegro, Albania, Kosova e Macedonia sono in procedura di ammissione. Quando quel giorno arriverà, ecco che tutti gli albanesi, milioni di albanesi, si troveranno nuovamente riuniti, non più separati da confini artificiali ed ingiusti. E così, dopo la Repubblica di Venezia, l'Impero Ottomano, la duplice monarchia Austro-Ungarica, e per un breve periodo, il Regno d'Italia (più avanti, Unione Italia – Albania, con la breve esperienza della Grande Albania/ Albania Etnica), saremo tutti "soltanto" europei, sperando che, nel frattempo, l'Unione Europea sia riuscita a sopravvivere ai travagli di questi ultimi mesi.

S. SERFF

Von Der künerrn Seiten
Mit Serffem. prospecken

MARE ADRIATICUM

Das Schloß S. Serff

Piratz

Isola

Cappadistria

Milje

Marian

Thernek hall

Cauorle

Vanodig

Gravue

Albain

Friest

Pressek

Contauer

Palma noua

Gradiska

Waid

Salez
Koren